View metadata, citation and similar papers at core.ac.uk
brought to you by CORE
provided by Electronic Sumy State University Institutional Repository

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ТАРАНЮК ЛЕОНІД МИКОЛАЙОВИЧ

УДК [005.59+005.6]:005.93(043.3)

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ВИБОРОМ НАПРЯМІВ РЕІНЖИНІРИНГУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Суми – 2015

Дисертацією є рукопис.
Робота виконана в Сумському державному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий консультант доктор економічних наук, професор
Мельник Леонід Григорович,
Сумський державний університет,
завідувач кафедри економіки та бізнес-адміністрування.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Гриценко Лариса Леонідівна,
Публічне акціонерне товариство «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання»,
начальник відділу бюджетування планово-економічного управління;

доктор економічних наук, професор
Лепейко Тетяна Іванівна,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
завідувач кафедри менеджменту та бізнесу;

доктор економічних наук, професор
Чухрай Наталія Іванівна,
Національний університет «Львівська політехніка»,
проректор з наукової роботи.

Захист відбудеться «01» грудня 2015 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.051.01 Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2, корпус М, ауд. 412.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Сумського державного університету (40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2).

Автореферат розісланий «30» жовтня 2015 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради Є. І. Нагорний

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасна економіка України характеризується низкою деструктивних чинників, що впливають на діяльність промислових підприємств. Серед них необхідно відмітити насамперед високу залежність від імпорту суб'єктів вітчизняного виробництва, значну втрату ринків збуту промислової продукції через її невідповідність міжнародним нормам якості, брак обігових коштів, низький рівень впровадження інновацій на виробництві. Значні проблеми виникають також через недостатній організаційний рівень реалізації трансформаційних змін, а саме через вади впровадження та управління вибором напрямів їх проведення у промисловому виробництві. Тому в умовах нестабільної ринкової економіки керівництву українських промислових підприємств доцільно вживати випереджувальних трансформаційних заходів радикального характеру, до яких належить реінжиніринг бізнес-процесів (РБП). Останній забезпечує значне підвищення результативності ведення бізнесу, суттєво збільшує рівень конкурентоспроможності промислової продукції як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках збуту. Це дає можливість підвищити рівень експортоорієнтованої діяльності суб'єктів господарювання. Також за допомогою реінжинірингу бізнес-процесів можна за стислі терміни підвищити ефективність виробничої діяльності і зайняти провідні позиції на ринку даної продукції за рахунок зростання її доданої вартості. Це забезпечується правильним вибором напряму реалізації реінжинірингу бізнес-процесів і зацікавленості в його проведенні усіх учасників (промислових підприємств, фінансових установ, органів державного управління, інших учасників РБП).

Теоретико-методологічні засади реінжинірингу бізнес-процесів підприємств досліджувалися у наукових працях багатьох зарубіжних учених-економістів, таких як: Аллена П., Ван Німвегена Х., Давенпорта Т., Демінга В., Зіндера Е., Есселінга К., Кімбі Р., Манганеллі Р., Оболенскі Н., Робсона М., Уллаха Ф., Хаммера М., Харрінгтона Д., Чампі Д. та ін.

Науково-методичні і практичні аспекти проведення реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств розкриваються у наукових працях таких учених: Абдікєєва Н.М., Блінова А.О., Володько Л.П., Железко Б.А., Єрмакової Т.А., Ідельменова С.В., Кутелева П.В., Мединського В.Г., Рєпіна В.М., Тельнова Ю.Ф., Уткіна Е.А., Черемних О.С., Черемних С.В. та інших науковців.

Формуванню вітчизняної теорії інноваційного менеджменту і стратегії розвитку суб'єктів господарювання, у тому числі розробці методологічних підходів до проведення реінжинірингу бізнес-процесів, присвячено роботи відомих українських вчених, таких як: Баликіна В.Д., Буніної Е.Н., Виноградової О.В., Гриценко Л.Л., Ілляшенка С.М., Кіріченка Д.В., Коломицевої А.О., Лепейко Т.І., Мельника Л.Г., Меховича С.А., Москаленка В.П., Немеш Г.О., Паливоди О.М., Потопи К.Л., Рєпіної І.М., Саврука О.Ю., Солохи Д.В., Старостіної А.О., Ткаченко О.В., Тупкало В.М., Федулової Л.І., Ходикіної В.В., Череп А.В., Чухрай Н.І., Шипуліної Ю.С., Щегельської О.А. та ін.

Варто відзначити, що за наявності досить значної кількості праць зазначеної проблематики певне коло теоретичних та методологічних питань управління

реінжинірингом, зокрема в частині вибору його напрямів, оцінки результативності даного вибору, а також його організаційно-економічного забезпечення, залишаються вивченими недостатньо. Поглиблених досліджень потребують розробка теоретико-методологічних засад механізму управління вибором напрямів реінжинірингу бізнес-процесів; формування адекватних принципів реалізації РБП на промислових підприємствах України; удосконалення оцінки результативності реалізації напрямів РБП; формування системи ризик-менеджменту при проведенні напрямів РБП. Актуальність зазначених питань, їх теоретична важливість і практична значущість обумовили вибір теми дисертаційної роботи, її мету, зміст та окреслили коло завдань дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до положень стратегічної програми «Стратегія сталого розвитку «Україна–2020» (Указ Президента України від 12.01.2015р. № 5/2015); Концепції Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.07.2013р. № 603-р); Державної програми розвитку внутрішнього виробництва (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.09.2011р. № 1130); Державної програми активізації розвитку економіки на 2013–2014рр. (Постанова Кабінету Міністрів України від 27.02.2013р. № 187), регіональної програми «Стратегія регіонального розвитку Сумської області на період до 2020 року та План її реалізації на 2015–2017 роки» (Рішення сесії Сумської обласної ради шостого скликання від 09.04.2015р.) та інших державних, регіональних програм і тем досліджень. Тематика дисертаційного дослідження відповідає державним бюджетним, господарсько-договірним темам, а також ініціативним дослідженням Сумського державного університету. Дисертант брав участь як співавтор у виконанні цих тем і програм, підготовці відповідних звітів, серед яких: «Організаційно-економічний механізм реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств» (номер державної реєстрації 0111U003565), де автором запропоновано теоретико-методологічні засади механізму управління вибором напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств; «Фундаментальні основи забезпечення стійкого розвитку при переході до інформаційного суспільства» (номер державної реєстрації 0108U000670), де здобувачем розроблено показники стратегічної оцінки вибору напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств; «Фундаментальні основи формування екологічно орієнтованих механізмів реалізації соціально-економічного потенціалу в умовах інформаційного суспільства» (номер державної реєстрації 0111U002149), де автором удосконалено науково-методологічні положення проведення реінжинірингу бізнес-процесів за відповідними етапами. Автор був виконавцем фундаментальної теми за грантом Президента України «Економічне обґрунтування реінжинірингу бізнес-процесів як елементу процесоорієнтованої системи управління на виробничому підприємстві» (номер державної реєстрації 0110U001878), де дисертантом запропоновано науково-методичний підхід щодо обґрунтування вибору ефективних напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств із використанням

інструментарію нейромережних технологій, який містить елементи теорії нечіткої логіки.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка теоретичних та методологічних засад управління вибором ефективних напрямів реінжинірингу бізнес-процесів на підприємствах промислового комплексу.

Мета роботи обумовила необхідність вирішення таких завдань:

– розвинути понятійний апарат реінжинірингу бізнес-процесів та запропонувати авторське визначення РБП;

– розвинути принципи, методи та системи управління вибором напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств;

− розробити теоретико-методологічні положення механізму управління вибором напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств;

− визначити можливості використання основних положень теорії ризик-менеджменту в системі управління вибором напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств;

− дослідити процеси взаємодії в системі реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств, що виникають між їх структурними підрозділами і стейкхолдерами;

− розвинути систему показників оцінки сильних та слабких сторін, а також можливостей і загроз реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств у системі управління вибором напрямів його проведення;

− провести аналіз і визначити умови та фактори застосування комплексної оцінки рівня ризикованості проектів різних напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислового підприємства;

− проаналізувати існуючі положення загальної теорії економічної ефективності з метою застосування їх до оцінювання економічної ефективності реінжинірингу бізнес-процесів на промисловому підприємстві у системі управління вибором напрямів його проведення;

− виявити тенденції і закономірності процесів формування систематичного реінжинірингу бізнес-процесів в умовах структурних зрушень у промисловості;

− розробити науково-методичні положення щодо обґрунтування вибору напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств із використанням інструментарію нейромережних технологій;

− розвинути методологічні засади організаційно-економічного забезпечення реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств у системі управління вибором напрямів його проведення;

− встановити взаємозв’язок між ефективним вибором напрямів реінжинірингу бізнес-процесів на промислових підприємствах та системою кадрового менеджменту суб’єктів господарювання;

− розробити методологічні положення механізму інвестиційного забезпечення реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств у системі управління вибором напрямів його проведення;

− розвинути методичні положення щодо проведення експрес-оцінювання напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств;

− провести апробацію розроблених пропозицій щодо підвищення ефективності господарської діяльності промислових підприємств на основі впровадження системи управління вибором напрямів реінжинірингу бізнес-процесів.

Об'єкт дослідження – система управління вибором напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств.

Предмет дослідження – економічні відносини, що виникають між економічними суб'єктами (зокрема, між промисловими підприємствами та стейкхолдерами) з приводу підвищення ефективності їх господарської діяльності на основі проведення реінжинірингу бізнес-процесів.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є діалектичний метод наукового пізнання, фундаментальні положення економічної теорії, економіки підприємства та управління економічними системами, методологічні положення аналізу інформаційних технологій, сучасні концепції управління інноваційною діяльністю. Емпіричною основою дослідження стали праці вітчизняних і зарубіжних учених із проблем реінжинірингу бізнес-процесів, фінансова звітність суб'єктів господарювання в період трансформаційних змін.

У процесі дослідження використано такі наукові методи: порівняльний аналіз – у дослідженні організаційно-економічних передумов реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств; структурно-функціональний – при дослідженні структури управління промисловими підприємствами; статистичний аналіз – у дослідженні тенденцій розвитку промислового комплексу України; абстрактно-логічний аналіз – при удосконаленні етапів проведення реінжинірингу бізнес-процесів; системний підхід – при розвитку понятійного апарату реінжинірингу бізнес-процесів, формуванні механізму управління вибором напрямів РБП і системи фінансового забезпечення суб'єктів при реалізації реінжинірингових заходів; факторний аналіз – при визначенні показників за видами економічного ризику, що характеризують фактори впливу на бізнес-процеси в альтернативних проектах реінжинірингу бізнес-процесів, які містять напрями РБП; економіко-математичний аналіз – при розрахунку складових економічного потенціалу промислового підприємства, на базі якого реалізовується реінжиніринг бізнес-процесів; аналіз і синтез – при розрахунку синергетичного ефекту від фінансової, кадрової, виробничої, маркетингової складових економічного потенціалу підприємства під час проведення реінжинірингу бізнес-процесів; SWOT-аналіз – при визначенні показників сильних та слабких сторін, а також можливостей і загроз напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислового підприємства з метою вибору видів РБП; метод експертних оцінок – при оцінюванні стратегічних напрямів РБП та рівня ризикованості напрямів реінжинірингу бізнес-процесів у відповідних альтернативних проектах; математичне моделювання – при моделюванні витрат за напрямами реінжинірингових заходів на підприємствах із використанням нейромережних технологій; прогнозування – при формуванні заходів інвестиційного забезпечення реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств у системі управління вибором напрямів РБП.

Інформаційну базу дослідження становлять зібрані, опрацьовані й узагальнені особисто автором первинні матеріали, що характеризують господарську та

інноваційну діяльність промислових підприємств, законодавчі і нормативні документи України, офіційні матеріали Державного комітету статистики України та обласного управління статистики в Сумській області, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, дані анкетування, надані промисловими підприємствами машинобудівного комплексу України. Обробка всіх даних здійснювалася за допомогою сучасних інформаційних технологій, а саме програмних пакетів Statistica 6.0, MS Excel, MS Office Visio for Windows.

Наукова новизна одержаних результатів. На основі проведених досліджень розроблені теоретичні та методологічні засади управління вибором ефективних напрямів реінжинірингу бізнес-процесів на промислових підприємствах в умовах структурних зрушень у промисловості.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в такому:

вперше:

– розроблено теоретико-методологічні положення механізму управління вибором напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств, який, на підставі розроблених принципів вибору напрямів реінжинірингу бізнес-процесів за блоками оптимальності, об'єктивності, цілеспрямованості, містить: інформаційне та кадрове забезпечення проведення трансформацій; систему взаємоузгоджених комунікацій між суб'єктами реінжинірингу бізнес-процесів, що базується на обґрунтуванні функціоналу компетенцій та оцінці зворотного зв'язку між суб'єктами реінжинірингу; методи та інструменти вибору напрямів радикального перепроектування бізнес-процесів; систему оцінки та контролю за ефективною реалізацією обраного напряму реінжинірингу бізнес-процесів;

– запропоновано методологічні положення щодо формування механізму інвестиційного забезпечення реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств при управлінні вибором напрямів його проведення, який ґрунтується на таких блоках: керуючій і керованій підсистемах організаційно-економічного забезпечення інвестування, елементах формування стратегії інвестування, складових організаційно-економічних засад інвестування; інструментах інвестиційного забезпечення та оцінки економічного результату впровадження цього механізму;

– розроблено науково-методичні положення щодо обґрунтування вибору ефективних напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств на основі витратного та результатного підходів із використанням інструментарію нейромережних технологій, який містить елементи теорії нечіткої логіки;

– розроблено критеріальну базу ранжування проектів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств на основі економічних параметрів (чиста поточна вартість, внутрішня норма дохідності, рентабельність інвестицій, строк окупності, коефіцієнт ефективності інвестицій) з урахуванням часової варіативності та рівня ризикованості його напрямів, що дозволяє відносити проекти реінжинірингу бізнес-процесів до груп високої, достатньої та низької дохідності, а також збиткових проектів;

удосконалено:

– науково-методологічний підхід до економічного обґрунтування етапів проведення реінжинірингу бізнес-процесів, який, на відміну від існуючих,

передбачає на етапі «Підготовка до проекту» розробку та впровадження системи показників визначення доцільності та прогнозної ефективності проведення реінжинірингу бізнес-процесів, а також визначення впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на кожний з етапів реінжинірингу бізнес-процесів, яке базується на удосконалених принципах та методах управління вибором напрямів РБП, що містять елементи концепції Х-інжинірингу;

– науково-методичний підхід до формування рейтингової оцінки відбору персоналу для впровадження реінжинірингу бізнес-процесів, який, на відміну від існуючих, базується на використанні експертної оцінки за запропонованими блоками показників кваліфікації персоналу при проведенні реінжинірингу бізнес-процесів та результативності роботи персоналу при реалізації реінжинірингових заходів;

– методичний підхід до проведення систематичного реінжинірингу бізнес-процесів при управлінні вибором ефективних його напрямів на основі застосування правил ESIA (виключити, спростити, об’єднати, автоматизувати), який, на відміну від існуючих, доповнюється блоком «Підсумковий контроль» та показниками, які характеризують контрольно-індикаторну підсистему блоків систематичного реінжинірингу бізнес-процесів й відображають економічний ефект напрямів його проведення;

– теоретико-методичні засади формування системи показників комплексної оцінки рівня ризикованості напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислового підприємства, які, на відміну від існуючих, враховують диференційований вплив на реінжиніринг бізнес-процесів фінансових, виробничих та маркетингових ризиків внутрішнього та зовнішнього середовища, що дозволяє забезпечити вибір напряму реінжинірингу бізнес-процесів;

– науково-методичний підхід до оцінки впливу реінжинірингу бізнес-процесів на рівень економічного потенціалу підприємства, який, на відміну від існуючих, заснований на розрахунку інтегрального показника економічного потенціалу шляхом дворівневої його інтеграції з використанням фінансової, кадрової, маркетингової, виробничої складових економічного потенціалу в період його формування та розвитку в процесі діяльності суб’єкта господарювання;

дістали подальшого розвитку:

– структурно-логічна сутність поняття «реінжиніринг бізнес-процесів», під яким, на відміну від існуючих, розуміється спосіб перебудови бізнес-процесів на підприємстві на основі перепроектування фінансової, виробничої, маркетингової, логістичної, ресурсної, управлінської, кадрової, інформаційної та екологічної складових господарського механізму суб’єктів господарювання в умовах ринкового середовища, який забезпечує підвищення економічної ефективності їх діяльності;

– теоретико-методологічні засади реінжинірингу бізнес-процесів при виборі напрямів його реалізації, що характеризують принципи його впровадження, які, на відміну від існуючих, доповнені групами принципів реінжинірингу, що обумовлюють: реалізацію обраних напрямів реінжинірингу бізнес-процесів, організацію бізнес-процесів при їх подальшому перепроектуванні, досягнення

економічної ефективності використання ресурсів при здійсненні обраних напрямів реінжинірингу бізнес-процесів;

– теоретичні положення щодо класифікації реінжинірингу бізнес-процесів, які, на відміну від існуючих, доповнені новими ознаками: за способом перепроектування бізнес-процесів (реінжиніринг бізнес-процесів, який здійснюється послідовним, паралельним та змішаним способом); за джерелами фінансування (реінжиніринг бізнес-процесів, що фінансується за рахунок власного та позичкового капіталу);

– методологічні засади формування системи ризик-менеджменту реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств при управлінні вибором напрямів його проведення, яка, на відміну від існуючих, доповнюється такими складовими: підсистемою інформаційно-аналітичної ідентифікації ризиків на відповідних етапах реінжинірингу бізнес-процесів, підсистемою аналітичного виявлення ризиків внаслідок управлінської діяльності при реінжинірингу бізнес-процесів і підсистемою забезпечення процесу ризик-менеджменту реінжинірингу бізнес-процесів; принципами та методами ризик-менеджменту реінжинірингу бізнес-процесів, що характеризують дані підсистеми;

– методичний підхід до вибору стратегічних напрямів реінжинірингу бізнес-процесів, який, на відміну від існуючих, доповнює систему SWOT-аналізу показниками, що комплексно характеризують сильні і слабкі сторони, а також можливості та загрози реалізації напрямів реінжинірингу бізнес-процесів у маркетинговій, виробничій, фінансовій, організаційній сферах діяльності промислових підприємств;

– методичні положення до проведення експрес-оцінювання напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств, які, на відміну від існуючих, базуються на використанні показників реінжинірингу бізнес-процесів за такими групами оцінок: результативності, витратності, тривалості, якості, фрагментації, обіговості коштів, стійкості та відбору найбільш суттєвих з показників кожної групи за принципом Парето; це дозволяє забезпечити достатню точність оцінювання напрямів реінжинірингу бізнес-процесів та вибір ефективного його виду.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційної роботи полягає в доведенні теоретичних і методологічних положень дисертаційної роботи до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій щодо управління вибором ефективних напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств.

Розроблену здобувачем систему взаємоузгоджених комунікацій між суб’єктами реінжинірингу бізнес-процесів, а саме визначення взаємоузгоджених дій між промисловим підприємством та банком при реалізації програм реінжинірингу бізнес-процесів впроваджено при розробці Плану соціально-економічного розвитку Сумської області на 2015 рік та використано в роботі Сумської обласної ради (довідка № 01-23/712 від 24.12.2014р.).

Удосконалені автором теоретико-методичні засади формування системи показників комплексної оцінки рівня ризикованості напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислового підприємства використано в діяльності суб’єкта

господарювання ПАТ ВЕК «Сумигазмаш» при оцінці ефективності реалізації відповідних програм, а також при оцінюванні стратегічної діяльності даної компанії, в якому було використано удосконалений автором методичний підхід до вибору стратегічних напрямів реінжинірингу бізнес-процесів компанії з метою визначення ефективних його видів і підвищення рівня обґрунтованості стратегічної діяльності підприємства (довідка № 01-23-30 від 03.04.2015р.).

Розроблену дисертантом систему показників маркетингової, виробничої, фінансової, організаційної сфери діяльності промислового підприємства, які характеризують сильні, слабкі сторони, можливості та загрози реінжинірингу бізнес-процесів, використано в стратегічному аналізі діяльності підприємства ТОВ «Турбомаш» при проведенні аналізу готовності підприємства упроваджувати радикальні трансформації бізнес-процесів у своїй діяльності (довідка № 9/37-03 від 14.01.2015р.).

Удосконалений автором науково-методичний підхід до формування рейтингової оцінки відбору персоналу для впровадження реінжинірингу бізнес-процесів з метою функціонального наповнення організаційної структури управління реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств використано в діяльності підприємства ТОВ «Варіант-Гермотехніка» при формуванні якісного кадрового складу робочих груп бізнес-процесів (довідка № 8/03-15 від 08.04.2015р.).

Удосконалені здобувачем методичні положення до проведення експрес-оцінювання напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств, з метою вибору видів РБП, були впроваджені при розробці плану розвитку трансформаційних процесів на виробництві у діяльності ДП «Завод обважнених бурильних і ведучих труб» (довідка № 378-03 від 28.04.2015р.).

Запропоновані дисертантом методологічні положення до формування механізму інвестиційного забезпечення реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств упроваджено в діяльності ТОВ «Суминафтотранс» при формуванні інвестиційного портфеля трансформаційних процесів (довідка № 68.042 від 16.06.2015р.). Матеріали дисертаційного дослідження (теоретичні, методичні та практичні авторські розробки) впроваджені в навчальний процес Сумського державного університету як основи таких розділів навчальних курсів: «Потенціал і розвиток підприємства», «Стратегія підприємства», «Управління інноваційним потенціалом» (акт від 30.03.2015р.).

Особистий внесок здобувача. Основні положення, пропозиції, рекомендації, результати і висновки дослідження розроблені й отримані особисто автором. Дисертація є одноосібно виконаною науковою працею, в якій дисертантом особисто розроблено теоретичні положення, методологічні підходи та практичні рекомендації щодо управління вибором напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ідеї та положення, які є результатом особистої роботи автора. Особистий внесок у спільно опублікованих працях визначено окремо в переліку наукових праць.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дослідження доповідалися й обговорювалися на 32 науково-практичних семінарах та

конференціях, з них – на 22 міжнародних, 7 всеукраїнських та 3 конференціях Сумського державного університету. Основні з них: *міжнародні науково-практичні конференції та семінари*: «Методологія і практика менеджменту на порозі XXI століття» (м. Полтава, 2008 р.); «Економіка. Менеджмент і маркетинг невиробничої сфери: теорія, практика, перспективи» (м. Ялта, 2008 р.); «Сучасні макроекономічні проблеми України та шляхи їх вирішення» (м. Полтава, 2009 р.); «Проблеми та шляхи вдосконалення економічного механізму підприємницької діяльності» (м. Жовті Води, 2009 р.); «Управління підприємством: проблеми та шляхи їх вирішення» (м. Севастополь, 2009 р.); «Бізнес та умови його розвитку: національний та міжнародний дискурси» (м. Донецьк, 2010 р.); «Економіка та фінанси в умовах глобалізації: досвід, тенденції та перспективи розвитку» (м. Макіївка, 2010 р.); «Економіка та фінанси в умовах глобалізації: досвід, тенденції та перспективи розвитку» (м. Донецьк, 2010 р.); «Проблеми та шляхи вдосконалення економічного механізму підприємницької діяльності» (м. Дніпропетровськ, 2010 р.); «Національна економіка в сучасній глобальній економічній системі: механізми функціонування, динаміка, економічна безпека» (м. Полтава, 2010 р.); «Управління розвитком підприємництва в сучасних умовах» (м. Сімферополь, 2010 р.); «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика» (м. Харків, 2010, 2012, 2015 рр.); «Стратегії інноваційного розвитку економіки: бізнес, наука, освіта» (м. Харків, 2011 р.); «Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу» (м. Суми, 2011, 2013, 2014 рр.); «Україна–Болгарія–Європейський Союз: сучасний стан та перспективи» (м. Варна, Болгарія, 2012 р.); *всеукраїнські науково-практичні конференції*: «Екологічний менеджмент у загальній системі управління» (м. Суми, 2008, 2009 рр.); «Проблеми економіки й управління у промислових регіонах» (м. Запоріжжя, 2008 р.); «Стратегія розвитку підприємництва: теорія, організація, практика» (м. Тернопіль, 2009 р.); «Економіка та управління в умовах побудови інформаційного суспільства» (м. Одеса, 2009 р.); «Регіональна інноваційна стратегія та сталий економічний розвиток» (м. Київ, 2012 р.); «Менеджмент підприємницької діяльності» (м. Сімферополь, 2012 р.);

– *науково-практичні конференції* викладачів, співробітників, аспірантів і студентів факультету економіки та менеджменту Сумського державного університету «Економічні проблеми сталого розвитку» (м. Суми, 2009-2014 рр.).

Публікації. За темою дисертаційного дослідження автором опубліковано 2 індивідуальні монографії та 1 – у співавторстві, 27 статей – у наукових виданнях, зареєстрованих МОН України як фахові (з них 7 публікацій увійшли до міжнародних наукометричних баз) та 1 стаття – у науковому періодичному виданні іншої держави за напрямом, з якого підготовлено дисертацію, 32 публікації – у матеріалах конференцій та інших виданнях. Загальний обсяг публікацій – 81 д. а., з яких особисто автору належить 71 д. а.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, п’яти розділів, висновків, списку використаних джерел із 378 найменувань – на 42 сторінках і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 538 сторінок, у тому числі обсяг основного тексту – 374 сторінки. Дисертація містить 56 таблиць – на 60 сторінках, 53 рисунки – на 28 сторінках, 8 додатків – на 51 сторінці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі – «**Теоретичні основи управління вибором напрямів реінжинірингу бізнес-процесів у системі процесно-орієнтованої діяльності промислових підприємств» –** досліджено передумови та проблемні аспекти впровадження процесно-орієнтованого управління в діяльності підприємств промислового комплексу; поглиблено сутнісний зміст поняття «бізнес-процес» (БП) та визначено особливості реалізації БП у промисловому виробництві; досліджено дефініцію «реінжиніринг бізнес-процесів», яка сформована різними вченими-економістами та запропоновано авторське визначення РБП; розвинуто систему принципів реінжинірингу бізнес-процесів у системі управління вибором напрямів його проведення; удосконалено класифікаційні ознаки напрямів реінжинірингу бізнес-процесів.

В умовах розвитку економічних систем та впливу на їх діяльність як позитивних, так і деструктивних факторів виникає необхідність в адаптації діяльності суб'єктів господарювання до умов мінливого ринкового середовища. Автором на підставі статистичного аналізу інноваційної діяльності суб'єктів господарювання промислового комплексу доведено, що в період 2000–2013 рр. промислові підприємства України знизили рівень впровадження інноваційних методів управління. Відбувається скорочення питомої ваги підприємств, які використовували інновації: з 2000 року – 18 % до 2013 року - 16,8 %. Негативним явищем також є зниження фінансування витрат в інноваційні заходи підприємств із різних джерел фінансування (рис.1).

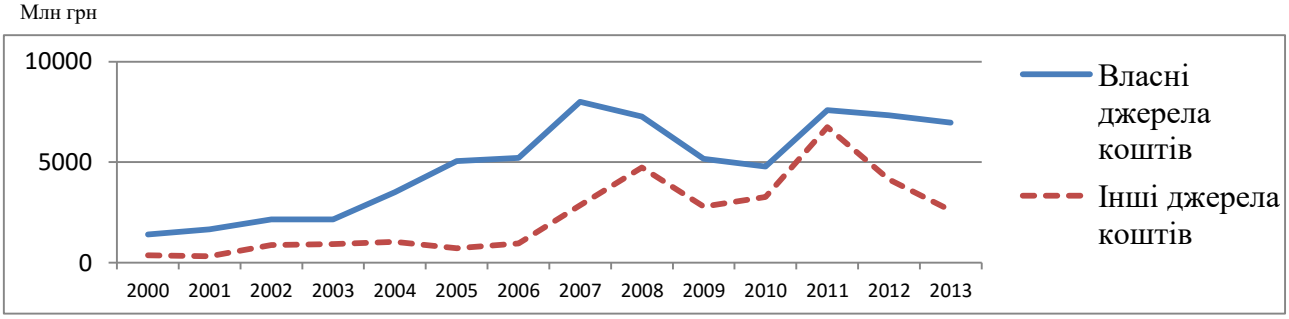

Рис.1. Фінансування інноваційних проектів за рахунок власних та інших джерел промислових підприємств України за 2000–2013 рр., млн грн

Автором на підставі проведеного аналізу інноваційної діяльності промислових підприємств обґрунтовано, що існує нагальна необхідність впровадження нових методів управління, одним з яких є процесно-орієнтований підхід. Його складовою є РБП, що дозволяє суттєво підвищити рівень економічної ефективності та конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів господарювання.

Основним об'єктом реінжинірингу є бізнес-процес. Під бізнес-процесом розуміється структурована послідовність дій із виконання певного виду діяльності на всіх етапах життєвого циклу предмета діяльності – від створення концептуальної ідеї до реалізації її і отримання результату. Автором розглянуто дефініцію поняття «бізнес-процес», проаналізовано загальні його властивості. На цій підставі запропоновано основні ознаки результатів радикального перепроектування бізнес-процесів, до яких автор відносить: зниження трудомісткості робіт і підвищення

ступеня їх контролю, підвищення швидкості руху бізнес-процесів через передачу функцій від керівництва до підлеглих, зниження часу на виконання робіт при впровадженні паралельного їх виконання.

Аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених засвідчив, що на сьогодні немає єдиного погляду на визначення такого поняття, як «реінжиніринг бізнес-процесів». Автором проведено порівняльний аналіз дефініцій «реінжиніринг бізнес-процесів», представлених різними науковими школами, а також сформовано переваги та дискусійні положення його визначення. На підставі проведеного аналізу дефініції автором запропоновано під поняттям «реінжиніринг бізнес-процесів» розуміти спосіб перебудови бізнес-процесів на підприємстві на основі перепроектування фінансової, виробничої, маркетингової, логістичної, ресурсної, управлінської, кадрової, інформаційної та екологічної складових господарського механізму суб'єктів господарювання в умовах ринкового середовища, який забезпечує підвищення економічної ефективності їх діяльності. Наведене визначення дозволяє сформувати теоретичні та методологічні положення РБП промислових підприємств. Аналіз теоретичних положень РБП, який полягає в дослідженні принципів РБП, показав необхідність їх удосконалення. Автором запропоновано розвинути принципи реінжинірингу бізнес-процесів у системі управління вибором напрямів його проведення (рис. 2).

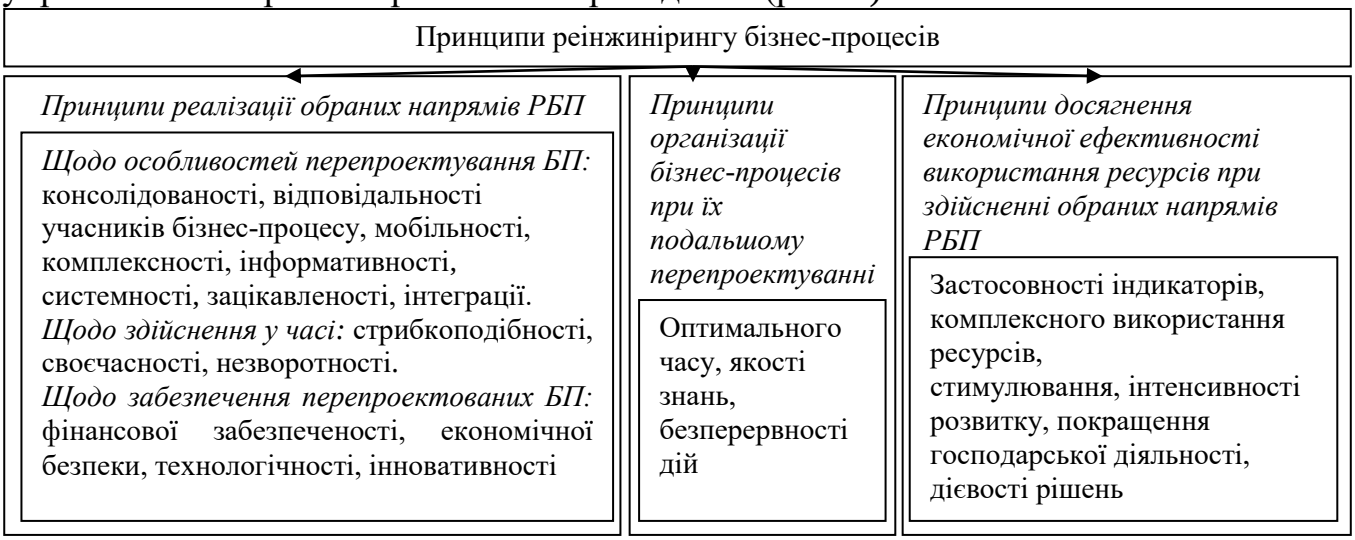

Рис.2. Принципи РБП у системі управління вибором напрямів його проведення (розроблено автором)

Дані принципи дозволяють системно обґрунтовувати теоретичні положення розробки та впровадження РБП у системі управління вибором напрямів його проведення. На основі дослідження системи управління вибором напрямів РБП у дисертації доведено, що існуюча класифікація РБП не враховує характеру їх проведення та особливостей капіталу, що залучається. У зв'язку з цим, автором доповнено систему класифікації напрямів РБП такими ознаками: за способом перепроектування бізнес-процесів – РБП, який здійснюється послідовним, паралельним та змішаним способом; за джерелами фінансування – РБП, що фінансується за рахунок власного та позичкового капіталу. Це підвищує рівень теоретичного обґрунтування системи управління вибором напрямів РБП промислових підприємств.

У другому розділі – **«Методологічні засади управління вибором напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств» –** розроблено теоретико-методологічні положення механізму управління вибором напрямів РБП промислових підприємств; розвинуто методологічні засади формування системи ризик-менеджменту РБП при управлінні вибором напрямів його проведення; удосконалено науково-методологічний підхід до економічного обґрунтування етапності РБП при управлінні вибором його напрямів, який містить елементи концепції Х-інжинірингу.

У сучасних умовах господарювання промислові підприємства стикаються з проблемою адаптації своєї роботи до мінливих ринкових умов. У процесі цієї адаптації виникає ряд протиріч між відповідними теоретичними положеннями і особливостями практичної реалізації в умовах діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання. Це обумовлює необхідність розробки методологічних засад управління вибором напрямів РБП. Дисертантом розроблено теоретико-методологічні положення механізму управління вибором напрямів РБП промислових підприємств, який, на підставі розроблених принципів вибору напрямів РБП за блоками оптимальності, об'єктивності, цілеспрямованості, містить: інформаційне та кадрове забезпечення проведення трансформацій; систему взаємоузгоджених комунікацій між суб'єктами РБП; методи та інструменти вибору напрямів радикального перепроектування бізнес-процесів; систему оцінки та контролю за ефективною реалізацією обраного напряму РБП (рис. 3). Впровадження цього механізму створює можливості для підвищення ефективності адаптації діяльності підприємств до мінливих ринкових умов. Це сприятиме зростанню рівня економічного потенціалу розвитку підприємств та підвищенню конкурентоспроможності продукції як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

При дослідженні теоретичних засад управління ризиків трансформацій автор прийшов до висновку, що існує об'єктивна необхідність розробки ряду методологічних питань стосовно управління ризиками радикальних трансформаційних процесів та оптимізації результатів діяльності промислових підприємств. При проведенні РБП необхідними є формування ефективної системи ризик-менеджменту в системі вибору напрямів його проведення, яку автор пропонує доповнити такими складовими: підсистемою інформаційно-аналітичної ідентифікації ризиків на відповідних етапах РБП, підсистемою аналітичного виявлення ризиків внаслідок управлінської діяльності при РБП, підсистемою забезпечення процесу ризик-менеджменту РБП. Перша підсистема містить ідентифікацію ризиків за етапами РБП, а також розроблені принципи – охоплення, систематичності, системності та удосконалені методи – мозкового штурму, анкетування, порівняння з іншими організаціями, графічного зображення процесів створення вартості, які характеризують дану підсистему. Друга підсистема дає можливість визначити очікувані збитки від ризиків впровадження РБП на основі запропонованих принципів – збитковості, керованості, збалансованості та розвинутих методів – оцінки рівня ризикованості напрямів РБП, спостереження, 360 градусів, які характеризують дану підсистему. Третя підсистема включає розробку превентивних заходів для зменшення рівня відповідних ризиків і ґрунтується на розроблених принципах – дієвості, альтернативності вибору, ефективності вибору.

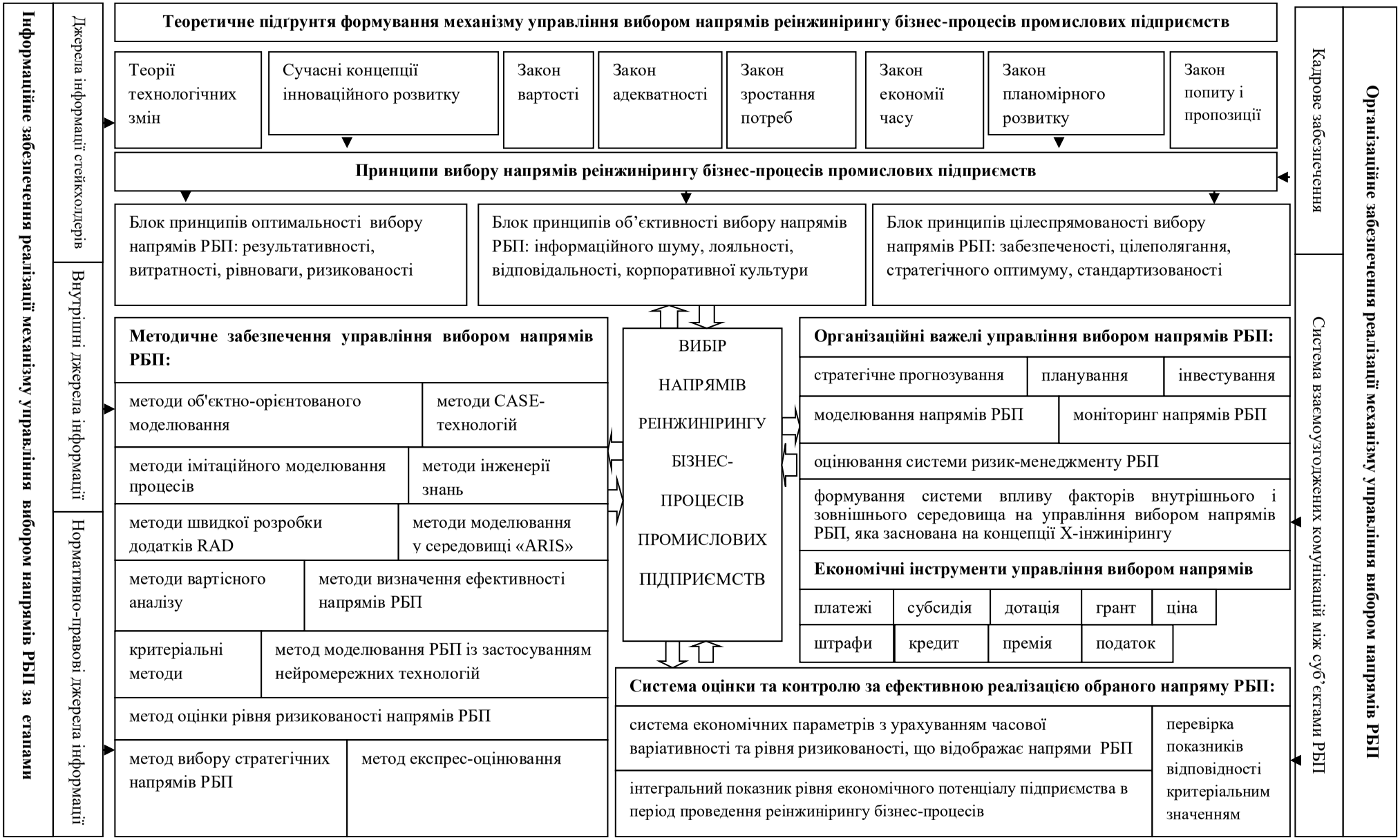

Рис. 3. Теоретико-методологічні положення механізму управління вибором напрямів РБП промислових підприємств (розроблено автором)

Також третя підсистема вміщує розвинуті методи – уникнення ризиків, прийняття ризиків, запобігання збиткам, зменшення розміру збитку, страхування, які характеризують цю підсистему. В рамках існуючої підсистеми впровадження РБП, на яку впливають фактори ризиків, автором запропоновано такі принципи – урахування ступеня та комплексності впливу, розвинуто методи – аналізу факторів макро- та мікросередовища, інтерв'ю, аналізу документації, які характеризують дану підсистему. Удосконалена система ризик-менеджменту РБП створює можливість здійснювати ефективне управління вибором напрямів реінжинірингу і забезпечує мінімізацію ризику проведення радикальних трансформацій на виробництві.

Автор удосконалив науково-методологічний підхід до економічного обґрунтування етапів проведення РБП, який, на відміну від існуючих, передбачає визначення впливу факторів зовнішнього середовища на кожний з етапів реінжинірингу бізнес-процесів, що базується на елементах Х-інжинірингу. Так, на етапі «Бізнес-планування» пропонується розробка показників доцільності вибору напряму та проведення РБП з урахуванням впливу внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства на даний процес. На даному етапі автором запропоновано застосування детермінованого факторного аналізу, який ґрунтується на елементах концепції Х-інжинірингу. На етапі «Підготовка проекту до запуску» автором запропоновано обирати напрям проведення РБП з урахуванням розроблених показників доцільності та прогнозної ефективності проведення РБП на засадах Х-інжинірингу та розроблених принципів управління вибором напрямів РБП (впливу внутрішнього та зовнішнього середовища, спрямованості на суб'єкти зовнішнього середовища, залежності від суб'єктів зовнішнього середовища та внутрішньої інфраструктури, відповідності, ефективності). Також на даному етапі автором удосконалено методи стратегічного аналізу, такі як 111-555, LOTS-аналізу, PIMS-аналізу, Space-аналізу, GAP – аналізу, SWOT-аналізу, які враховують як внутрішні, так і зовнішні фактори впливу на реінжиніринг бізнес-процесів компанії, що є результатом більш якісного вибору напряму РБП. На етапі «Запуск проекту» автором запропоновано враховувати відбір і перепроектування БП не лише внутрішнього середовища, але і зміни зовнішнього середовища (БП замовників, постачальників), що дає можливість застосовувати системний підхід до проведення обраного напряму РБП. На етапі «Перевірка результатів» автором запропоновано відстежувати ступінь змін як внутрішнього, так і зовнішнього середовища та їх відхилення від запланованих значень, що забезпечує більш якісну оцінку результативності проведення обраного напряму РБП. На етапі «Прийняття рішення щодо ефективності обраного напряму РБП» автором запропоновано проводити оцінку ефективності напряму РБП на основі удосконалених показників результативності РБП та отриманих фактичних результатів із залученням бенчмаркінгових досліджень впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на реалізацію РБП промислових підприємств. Це створює передумови для більш ефективної реалізації обраного напряму РБП. Запропоноване удосконалення впровадження концепції Х-інжинірингу при проведенні РБП дає можливість більш комплексно підходити до проведення кожного етапу РБП, ураховуючи як зовнішні, так і внутрішні чинники впливу на проведення РБП.

У третьому розділі – «**Методичне забезпечення розробки і впровадження системи визначення та реалізації напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств»** – удосконалено підходи до стратегічного аналізу вибору напрямів РБП; розвинуто методичні положення щодо оцінки ризикованості проектів РБП промислового підприємства та розроблено науково-методичні підходи до оцінки економічної ефективності напрямів РБП промислового підприємства; визначено науково-методичні засади проведення систематичного РБП при управлінні вибором ефективних його напрямів.

Автором, на підставі дослідження праць, які містять стратегічне планування трансформацій в роботі підприємств, обґрунтовано необхідність застосування SWOT-аналізу при визначенні стратегічних цілей РБП. Дисертантом удосконалено методичний підхід до вибору стратегічних напрямів РБП, який доповнює систему SWOT-аналізу показниками, що характеризують сильні і слабкі сторони, а також можливості та загрози реалізації напрямів РБП у маркетинговій, виробничій, фінансовій, організаційній сферах діяльності промислових підприємств. Автором запропоновано при визначенні сильних і слабких сторін РБП доповнити існуючу систему показників чинниками, серед яких необхідно виділити: високу ефективність роботи підприємства у маркетинговій сфері за рахунок перепроектування регіональних представництв та торгових домів у торговельні кластери; зменшення ринкової частки за рахунок зовнішніх факторів, внаслідок чого може зникати потреба у розвитку торговельних кластерів. Також дисертантом удосконалено систему показників, що характеризують можливості та загрози реалізації РБП. До основних показників автор відносить: підвищення рівня збуту промислової продукції через кластеризацію збутової мережі за принципом постачальник–виробник–замовник, зниження рівня продажу промислової продукції; скорочення зон охоплення збутової мережі. Наведені доповнення дозволяють суттєво підвищити рівень обґрунтованості стратегічної оцінки при виборі напрямів РБП.

При оцінці альтернативних проектів РБП важливим фактором є рівень ризику. Автором запропоновано теоретико-методичні засади формування системи показників ризик-менеджменту РБП, які характеризують ступінь диференційованого впливу на РБП фінансових, виробничих та маркетингових ризиків внутрішнього та зовнішнього середовища. Це дозволяє провести комплексну оцінку рівня ризикованості напрямів РБП з метою їх вибору. Так, для оцінки ризиків зовнішнього середовища, що впливають на РБП, запропоновано такі основні показники: для оцінки фінансових ризиків – зниження рівня фінансування з різних зовнішніх джерел на заходи з РБП на підприємстві; для оцінки виробничих ризиків – низький рівень задоволення інтересів різних груп інвесторів у виробничому процесі, підвищення ринкових цін на виробничі ресурси; для оцінки маркетингових ризиків– зниження мотивації інвесторів на підтримку CRM-проектів (Customer Relationship Management – Управління взаємовідносинами з клієнтами), покращення позицій конкурентів у галузі. Також запропоновано показники оцінки видів ризику внутрішнього середовища, що впливають на РБП. Інтегральна оцінка ризикованості проектів РБП, що містять різні напрями його проведення, визначена на основі методу «відстаней».

На сьогодні актуальним питанням є методичне забезпечення оцінки економічної ефективності впровадження РБП на промислових підприємствах, у тому числі через недостатню обґрунтованість критеріальної основи прийняття рішень. Автором запропоновано при оцінці ефективності впровадження РБП ураховувати тривалість життєвого циклу РБП, ступінь ризикованості його напрямів на кожному з етапів цього циклу для підвищення комплексності оцінки. Розроблено критеріальну базу ранжування проектів РБП промислових підприємств на основі економічних параметрів (чиста поточна вартість ($NPV_{РБП}$), внутрішня норма дохідності ($IRR_{РБП}$), рентабельність інвестицій ($PI_{РБП}$), строк окупності ($PP_{РБП}$), коефіцієнт ефективності інвестицій ($K_{ЕФ\ РБП}$) з урахуванням часової варіативності та рівня ризикованості, що дозволяє ранжувати проекти реінжинірингу бізнес-процесів за рівнем дохідності. Коефіцієнт ефективності інвестицій, спрямованих на РБП, пропонується розраховувати за формулою

$$k_{ЕФ\,РБП} = \frac{[\sum_{t=1}^{T}(Q_{t\,РБП} - C_{t\,РБП}) \cdot (\frac{1}{[1+(r_б+i+p)]^t})] \cdot (T_{ПрРБП} + T_{РРБП} + T_{ЗрРБП} + T_{ЗнРБП})^{-1}}{\sum_{t=1}^{T} I_{t\,РБП} \cdot (\frac{1}{[1+(r_б+i+p)]^t})} \cdot 100\%, \quad (1)$$

де $Q_{tРБП}$ – виручка від реалізації продукції за t-й рік життєвого циклу РБП, грн; $C_{tРБП}$ – поточні витрати на виробництво і реалізацію за t-й рік життєвого циклу РБП, грн; T – сумарне число періодів РБП, рік; $T_{ПрРБП}$, $T_{РРБП}$, $T_{ЗрРБП}$, $T_{ЗнРБП}$ – період проектної розробки, зростання, зрілості занепаду РБП, рік; $r_б$ – базова ставка дисконтування, %; i – прогнозний індекс інфляції за роками РБП, %; p – ризики, які пов'язані з впровадженням видів РБП, %; $I_{tРБП}$ – капітальні витрати (інвестиції) за t-й рік життєвого циклу РБП, які мають багаторазовий характер вкладення та пов'язані з розробкою та впровадженням РБП, грн; t – момент часу, в який здійснюється РБП, рік.

На підставі врахування рівня ризику впровадження РБП при розрахунку показників ефективності РБП сформовано сценарії реалізації різних напрямів РБП (оптимістичний, достатній, задовільний та песимістичний). На основі проведених досліджень практичної реалізації РБП у діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання визначено таку критеріальну базу ранжування проектів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств (табл. 1).

Таблиця 1

Критеріальна база ранжування проектів РБП (авторська розробка)

$NPV_{РБП,\ грн}$	$IRR_{РБП,\%}$	$PI_{РБП,\%}$	$PP_{РБП\ ,\ роки}$	$K_{ЕФ\ РБП,\%}$	Ранжування проектів РБП
$NPV_{РБП} \geq 128090$	$IRR_{РБП} \geq 24$	$PI_{РБП} \geq 20$	$PP_{РБП} < 1$	$K_{ЕФ\ РБП} \geq 34$	Проекти РБП мають високу дохідність
$64045 \leq NPV_{РБП} < 128090$	$12 \leq IRR_{РБП} < 24$	$10 \leq PI_{РБП} < 20$	$1 \leq PP_{РБП} < 2$	$17 \leq K_{ЕФ\ РБП} < 34$	Проекти РБП мають достатню дохідність
$0 \leq NPV_{РБП} < 64045$	$6 \leq IRR_{РБП} < 12$	$0 \leq PI_{РБП} < 10$	$2 \leq PP_{РБП} < 3$	$0 \leq K_{ЕФ\ РБП} < 17$	Проекти РБП мають низьку дохідність
$NPV_{РБП} < 0$	$IRR_{РБП} < R^*_{бар\ еф}$ $R_{бар\ еф}=6\%$	$PI_{РБП} < 0$	$PP_{РБП} > PP_{план}$	$K_{ЕФ\ РБП} < 0$	Проекти РБП є збитковими

Інтервали критеріїв оцінки економічної ефективності РБП та величини рівня ризику реалізації РБП визначено за допомогою формули Стерджесса.

Розробка та впровадження РБП впливає на основні економічні та фінансові показники роботи підприємства і відповідно на величину економічного потенціалу підприємства. У зв'язку з цим, автором запропоновано удосконалити науково-методичний підхід до визначення інтегрального показника рівня економічного потенціалу підприємства для оцінки впливу реінжинірингу бізнес-процесів на його величину. Підхід полягає у дворівневій інтеграції зазначеного чинника з використанням інтегральних показників фінансової, кадрової, маркетингової, виробничої складових економічного потенціалу в період формування та розвитку економічного потенціалу в діяльності суб'єкта господарювання.

Математичний опис інтегральної величини окремих складових економічного потенціалу підприємства при проведенні РБП доцільно подати формулою

$$R_{jn} = \sqrt{\sum_{j=1}^{m} (q_{ijn} \cdot B'_{ijn})^2}\ , \qquad (2)$$

де R_{jn} – інтегральна величина індикатора j-ї складової економічного потенціалу в n – му періоді; q_{ijn} – вага і-го індикатора j-ї складової економічного потенціалу у n-му періоді; B'_{ijn} – нормалізоване значення і-го індикатора j-ї складової економічного потенціалу в n-му періоді (показник стимулятор/дестимулятор); m – кількість індикаторів.

Аналогічно автором запропоновано визначати інтегральний показник економічного потенціалу діяльності промислового підприємства внаслідок проведення РБП, що ґрунтується на використанні інтегральних величин складових економічного потенціалу (фінансова, кадрова, маркетингова, виробнича) та ваги відповідних складових економічного потенціалу.

Критеріальне значення величини інтегрального показника економічного потенціалу пропонується обрати на підставі його оцінки за методичним підходом «Квадрат потенціалу». Реалізація удосконаленого дисертантом підходу до оцінки впливу РБП на рівень економічного потенціалу дозволить підвищити рівень аналізу результативності проведення обраних напрямів реінжинірингових заходів промислових підприємств.

На основі виконаних досліджень категорійного апарату систематичного РБП, автором встановлено, що при проведенні систематичного РБП виникає проблема недостатньої обґрунтованості оцінки блоків його реалізації. Систематичний реінжиніринг – це спосіб регулярного створення нових та більш ефективних бізнес-процесів на підставі документування, аналізу поточного процесу. Автором запропоновано методичний підхід до проведення систематичного РБП при управлінні вибором ефективних його напрямів, що характеризується застосуванням правил ESIA (виключити, спростити, об'єднати, автоматизувати) та доповнюється блоком «Підсумковий контроль» і показниками, що характеризують контрольно-індикаторну підсистему блоків систематичного РБП. До даних індикаторів автором запропоновано віднести показники економії грошових витрат на функціонування об'єктної підсистеми управлінської дії при проведенні систематичного РБП. Блок систематичного РБП «Підсумковий контроль» запропоновано у даному методичному підході з метою підвищення рівня управління за перепроектованими

бізнес-процесами. Його пропонується здійснювати за об'єктами контролю (портфель замовлень, товарно-матеріальні цінності на складі, рівень технологічного браку на виробництві, витрати перепроектованих бізнес-процесів, рівень ротації кадрів до і після перепроектування бізнес-процесів). Удосконалений підхід дозволяє суттєво зменшити витрати на проведення систематичного РБП, підвищити його ефективність та забезпечити контроль, а також здійснити вибір ефективних напрямів систематичного РБП.

Існують проблемні аспекти стосовно пошуку оптимального варіанта співвідношення поточних і капітальних витрат, спрямованих на реалізацію напрямів РБП, у тому числі через обмеження можливостей підприємств у фінансуванні напрямів РБП. Автором розроблено науково-методичні положення щодо обґрунтування вибору ефективних напрямів РБП промислових підприємств на основі витратного та результатного підходів із використанням інструментарію нейромережних технологій, який містить елементи теорії нечіткої логіки. Характерною рисою нейронних мереж при РБП є спрощені вимоги до точності вхідних даних. Для збору експертної інформації про проведення безперервного РБП та РБП з конкретним терміном впровадження застосовано нечітку матрицю знань, яка характеризується використанням елементів теорії нечіткої логіки на основі витратного та дохідного підходу. Дана матриця містить такі елементи: напрями проведення РБП, вхідні змінні (витрати на перепроектування бізнес-процесів, зокрема, операційні витрати перепроектованого бізнес-процесу, витрати на опис та документування бізнес-процесу, витрати на впровадження програмного забезпечення); вихідні змінні (економічний ефект та ефективність РБП, основними з яких можна вважати балансовий прибуток після РБП, рентабельність капіталу від перепроектування бізнес-процесів, рівень капіталізації підприємства).

Дослідження процесу моделювання РБП дало можливість зробити висновок, що модель об'єкта з безперервним виходом можна використовувати і при дослідженні РБП із кінцевим строком реалізації у вигляді цільової функції мінімізації витрат напрямів РБП, яка характеризує витратний підхід

$$\sum_{l=1}^{M} f(X_1, X_2, A, B, C) \to \min, \qquad (3)$$

де f – функція опису змінних моделі РБП; M – кількість проектів РБП; вхідні дані: X_1 – капітальні витрати на впровадження напряму РБП на підприємстві; X_2 – поточні витрати напряму РБП (стадія реалізації програми РБП на промисловому підприємстві); A – вага кожного вхідного індикатора відповідно до специфіки господарської діяльності промислового підприємства (для різних проектів роль капітальних та поточних витрат може змінюватися); B, C – індикатори даних «входу-виходу» інформаційних потоків опису моделі, які можуть характеризувати коефіцієнти коригування технічної, економічної інформації реінжинірингових заходів (відображення зміни технічних засобів проведення РБП та сумірність у часі капітальних та поточних витрат РБП).

Необхідно при цьому зазначити деякі обмеження даної функції, а саме:

$$X_1 \geq 0;\ X_2 \geq 0;\ A \in [0;1];\ B \geq 0;\ C \geq 0. \qquad (4)$$

На підставі досліджених проектів РБП вітчизняних промислових підприємств, автором розроблено графік залежності витрат напрямів РБП від обсягу виробництва

промислової продукції, що відображає практичне застосування цільової функції (у) мінімізації капітальних, поточних та сукупних витрат РБП з урахуванням показника достовірності апроксимації (R^2) (рис. 4).

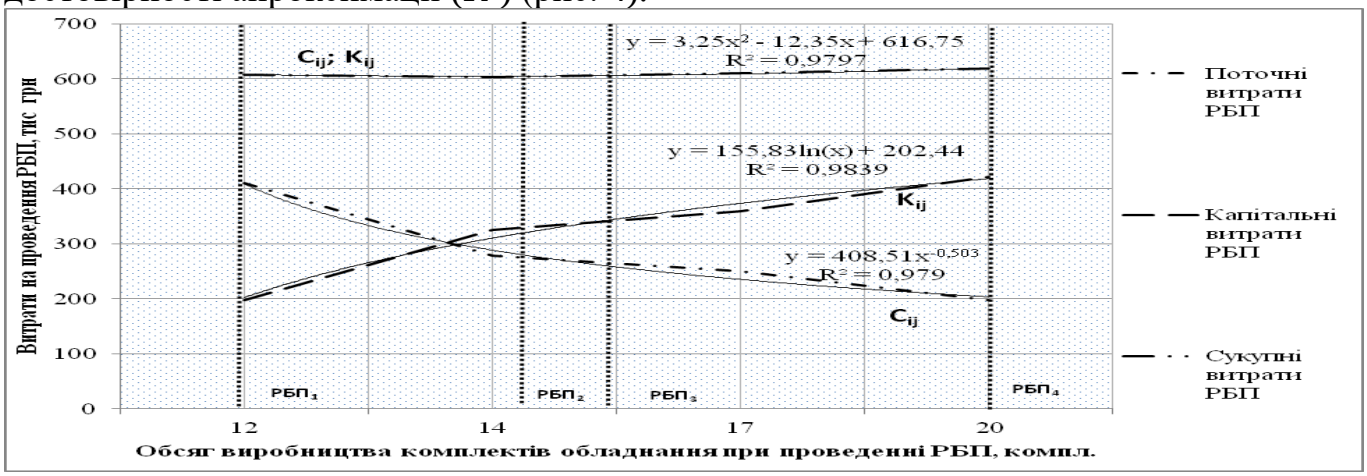

Рис. 4. Графік залежності капітальних, поточних, сукупних витрат напрямів РБП промислових підприємств від обсягу виробництва комплектів обладнання (розроблено автором)

На основі сформованого графіку автором встановлено, що серед досліджених напрямів РБП, що характеризуються разовими поліпшеннями ($РБП_1$), клаптиковим документуванням ($РБП_2$), тотальним моделюванням ($РБП_3$), комплексним впорядкуванням діяльності ($РБП_4$), найкращий варіант вибору РБП має напрям $РБП_2$, який містить найменше співвідношення поточних, капітальних витрат.

У четвертому розділі – **«Організаційно-економічне забезпечення реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств у системі управління вибором напрямів його проведення»** – систематизовано інформаційне забезпечення РБП за етапами його проведення; запропоновано науково-методологічний підхід до економічного обґрунтування етапів проведення РБП; удосконалено методичні підходи до кадрового забезпечення РБП; розроблено систему взаємоузгоджених комунікацій між суб'єктами РБП; запропоновано методологічні положення щодо формування механізму інвестиційного забезпечення РБП промислових підприємств при управлінні вибором напрямів його проведення.

На підставі дослідження організаційних форм РБП та їх інформаційної підтримки, автором доведено, що розробка РБП передбачає своєчасне та якісне інформаційне забезпечення за кожним з етапів його проведення. Аналіз наукових розробок щодо процесного підходу до РБП переконав у необхідності розвитку економічних індикаторів визначення доцільності та прогнозної ефективності проведення РБП на першому етапі його розробки. У зв'язку з цим, запропоновано науково-методологічний підхід до економічного обґрунтування етапів проведення РБП, який, на відміну від існуючих, передбачає на етапі «Підготовка до проекту» розробку та впровадження системи показників визначення доцільності та прогнозної ефективності проведення РБП. Розроблену систему показників визначення доцільності проведення РБП на промисловому підприємстві пропонується розглядати за такими основними показниками: ступінь зношення основних засобів до проведення трансформаційних змін, рівень прогресивності технологічних

процесів на виробництві, рівень кваліфікації персоналу щодо проведення перепроектування бізнес-процесів на підприємстві. Автором запропоновано такі основні показники визначення прогнозної ефективності РБП: зміна вартості бізнес-процесів після їх перепроектування, витрати на проведення РБП, рентабельність перепроектованих БП внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства, витрати на впровадження CRM-орієнтованого виробництва. Визначено, що запропонована система показників доцільності та прогнозної ефективності проведення РБП дозволяє провести більш якісно РБП, ураховуючи всі чинники в діяльності суб'єкта господарювання при проведенні радикальних трансформаційних змін на виробництві та подальшого їх контролю за ефективністю реалізації.

На сьогодні існують проблемні питання в методичному забезпеченні формування організаційної структури управління РБП на рівні промислового підприємства. Автором розроблено науково-методичний підхід до відбору персоналу РБП на основі рейтингової оцінки. Для цього застосовується система експертних оцінок, що об'єднуються в такі блоки: кваліфікація персоналу при проведенні РБП та результативність роботи персоналу в реалізації реінжинірингових заходів. Це дозволяє забезпечити відбір функціональноздатного персоналу для проведення реінжинірингу бізнес-процесів. До блоку показників кваліфікації персоналу при проведенні РБП автором запропоновано віднести такі основні показники: стаж роботи на підприємстві (років); рівень досвіду роботи на підприємстві; освітянський/науковий рівень; рівень кваліфікації та бізнес-навичок. Запропонований автором блок показників результативності роботи персоналу в реалізації реінжинірингових заходів містить: кількість реалізованих проектів РБП, у яких брав участь претендент; кількість подібних інноваційно-інвестиційних проектів за участі претендента; отриманий претендентом позитивний економічний результат від реалізації проектів РБП. Відбір претендентів автор пропонує здійснювати на підставі використання експертних методів оцінювання. Під час дослідження кадрового забезпечення РБП здобувачем встановлено, що запропонований методичний підхід дозволяє більш якісно проводити відбір персоналу до організаційної структури РБП на підприємстві.

Успішність РБП залежить також від фінансового забезпечення його проведення. На сьогодні існує проблема вибору найбільш ефективних джерел фінансування програм РБП на рівні підприємств. Як засвідчує практика, власних коштів підприємства недостатньо для їх реалізації. Дисертантом запропоновано систему взаємоузгоджених комунікацій між суб'єктами РБП, яка базується на обґрунтуванні функціоналу компетенцій (корпоративних, трудових, функціональних, ключових, загальних, спеціальних). У даній системі дисертантом запропоновано оцінку позитивних та негативних індикаторів зворотних зв'язків між суб'єктами перепроектування бізнес-процесів. До основних індикаторів, на прикладі взаємовигідного співробітництва з боку фінансової установи, автор відносить власний капітал та чисті активи. Індикаторами взаємовигідного співробітництва з боку промислового підприємства запропоновано такі основні: обсяг виробництва промислової продукції суб'єктами програми за рахунок кредитних коштів фінансової установи у грошовому еквіваленті та чистий прибуток. Вибір суб'єктів

РБП здійснюється на основі використання методичного підходу оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства.

Розробка та впровадження РБП потребує значних початкових витрат та передбачає компенсаційні заходи з боку інвестиційних компаній. Автором запропоновано методологічні положення щодо формування механізму інвестиційного забезпечення РБП промислових підприємств, який ґрунтується на таких блоках: керуючій і керованій підсистемах організаційно-економічного забезпечення інвестування, елементах формування стратегії інвестування, складових організаційно-економічних засад інвестування; інструментах інвестиційного забезпечення та оцінки економічного результату впровадження цього механізму. Досвід проведення РБП переконує, що успішна реалізація кожного елемента зазначеного механізму створює передумови для підвищення економічної ефективності проведення радикальних трансформаційних заходів та забезпечення високої віддачі інвесторам від вкладених інвестиційних коштів у впровадження РБП.

У п’ятому розділі – «**Науково-прикладні аспекти управління вибором напрямів реінжинірингу бізнес-процесів на промислових підприємствах**» – проведено практичну апробацію удосконаленого методу вибору стратегічних напрямів РБП; апробовано удосконалений методичний підхід до комплексної оцінки рівня ризикованості напрямів РБП з метою їх вибору; апробовано науково-методичний підхід до визначення інтегрального показника рівня економічного потенціалу підприємства для оцінки впливу РБП на його величину; запропоновано методичні положення щодо проведення експрес-оцінювання напрямів РБП промислових підприємств.

На підставі удосконаленого автором методичного підходу до вибору стратегічних напрямів РБП, проведена його апробація на прикладі промислових підприємств машинобудівної галузі України. До таких підприємств належать ПАТ «Сумське НВО ім. М.В. Фрунзе» з впровадженням РБП, що характеризується комплексним впорядкуванням діяльності ($РБП_1$), ПАТ ВЕК «Сумигазмаш» з впровадженням РБП, що характеризується тотальним моделюванням ($РБП_2$), ТОВ «Сервісгаз» з впровадженням РБП, що характеризується клаптиковим документуванням ($РБП_3$) та ТОВ «Оріон-Д» з впровадженням РБП, що характеризується разовими поліпшеннями ($РБП_4$). Проведений дисертантом SWOT-аналіз дав можливість сформувати для зазначених підприємств значення показників для прийняття рішень щодо вибору напрямів РБП (табл. 2).

Таблиця 2

Результуючі показники SWOT - аналізу напрямів РБП (сильні/слабкі сторони)

Розділ SWOT-аналізу (сильні/слабкі сторони)	ПАТ «Сумське НВО» ім. М.В.Фрунзе ($РБП_1$)	ПАТ ВЕК «Суми-газмаш» ($РБП_2$)	ТОВ «Сервіс-газ» ($РБП_3$)	ТОВ «Оріон-Д» ($РБП_4$)	$S_{eiauo,}$ конкурент-на сила
Кластер «БП маркетингової сфери»	1,55/1,36	1,16/0,50	1,28/1,46	0,46/1,25	+0,27/–0,86
Кластер «БП виробничої сфери»	1,76/0,49	1,06/0,88	1,44/1,00	0,68/0,86	+0,59/+0,37
Кластер «БП фінансової сфери»	1,74/0,55	1,15/0,80	0,89/0,80	0,74/1,32	+0,59/+0,25
Кластер «БП організаційного забезпечення»	0,59/1,26	0,76/1,00	1,33/1,10	0,66/0,74	–0,74/–0,52
Кластер «БП кадрового забезпечення»	1,77/0,96	1,48/0,46	1,26/1,24	0,72/0,78	+0,29/–0,5
D_i (сума зважених і-их оцінок)	7,41/4,26	5,61/3,64	6,20/5,60	3,26/4,95	+1,21/–0,62

Визначено, що серед досліджених напрямів РБП промислових підприємств необхідно обрати вищезазначені для підприємств: ПАТ «Сумське НВО ім. М.В. Фрунзе», ПАТ ВЕК «Сумигазмаш», ТОВ «Сервісгаз». Стосовно проведення напряму РБП ТОВ «Оріон-Д», то обраний напрям РБП є неефективним, тому необхідно впроваджувати інший напрям РБП у компанії (рис. 5).

	Можливості	Загрози
Сильні сторони	*Стратегія використання сил для реалізації можливостей* 7,41/4,26 бала – сильні сторони/слабкі сторони; 7,02/4,88 бала – можливості/загрози ПАТ «Сумське НВО ім. М.В.Фрунзе» РБП$_1$	*Стратегія використання сил для нейтралізації загроз* ПАТ ВЕК «Сумигазмаш» РБП$_2$ 5,61/3,64 бала – сильні сторони/слабкі сторони; 5,94/3,91 бала – можливості/загрози
Слабкі сторони	*Стратегія реалізації можливостей для подолання слабкостей* 6,2/5,6 бала – сильні сторони/слабкі сторони; 6,31/5,15 бала – можливості/загрози ТОВ «Сервісгаз» РБП$_3$	*Стратегія скорочення діяльності в даному ринковому сегменті* ТОВ «Оріон-Д» РБП$_4$ 3,26/4,95 бала – сильні сторони/слабкі сторони; 3,96/4,77 бала – можливості/загрози

Рис. 5. Матриця взаємозв’язків сильних і слабких сторін та можливостей і загроз напрямів РБП промислових підприємств (авторська розробка)

Автором апробовано удосконалену систему показників, які дозволяють провести комплексну оцінку рівня ризикованості напрямів РБП з метою їх вибору. Досліджено три альтернативні проекти залежно від напряму проведення РБП на ПАТ ВЕК «Сумигазмаш»: 1) проект разових поліпшень, що пов'язаний із частковим перепроектуванням окремих локальних бізнес-процесів у компанії (ПР$_1$); 2) проект комплексного впорядкування діяльності, який пов'язаний із перепроектуванням усіх БП структурних підрозділів різних сфер діяльності суб’єкта господарювання (ПР$_2$); 3) проект тотального моделювання, який пов'язаний із перепроектуванням більшої частини «наскрізних» БП структурних елементів організації (відділу, підрозділу підприємства) (ПР$_3$). За результатами розрахунку комплексних оцінок на основі методу відстаней, найкращим проектом визначено другий (ПР$_2$), оскільки його комплексна оцінка є найменшою (1,1085). Вона відповідає напряму РБП, що характеризує комплексне впорядкування діяльності.

На підставі дослідженого проекту впровадження системи ERP (Enterprise Resource Planning–планування ресурсів підприємства), яка є елементом економічного інструментарію РБП у діяльності промислового підприємства ПАТ «Сумське НВО ім. М.В. Фрунзе», автором апробовано удосконалений науково-методичний підхід до оцінки впливу РБП на рівень економічного потенціалу даного підприємства. Отримано такі значення інтегрального показника рівня економічного потенціалу підприємства: у 2010 році – 0,7533; у 2011 році – 0,7558; у 2012 році – 0,8042; у 2013 році – 0,7899. Найбільше значення даний показник мав у 2012 році. Це було обумовлено зростанням ряду інтегральних показників, що характеризують фінансовий, кадровий напрями діяльності підприємства, і відповідно ефективністю

дослідно-виробничої стадії впровадження системи ERP у діяльності суб'єкта господарювання.

Зарубіжний та вітчизняний досвід з оптимізації бізнес-процесів при їх реінжинірингу та власні дослідження дисертанта, проведені на окремих промислових підприємствах, переконують у необхідності проведення експрес-оцінювання напрямів РБП з метою їх вибору. Це дозволяє підвищити рівень наукової обґрунтованості формування портфеля РБП, а також мінімізувати інформаційні ресурси та часові витрати, необхідні для його проведення. Автором удосконалено методичні положення до проведення експрес-оцінювання напрямів РБП промислових підприємств, які, на відміну від існуючих, базуються на використанні показників РБП за такими групами оцінок: результативності, витратності, тривалості, якості, фрагментації, обіговості коштів, стійкості. Із кожної групи зазначених чинників відбираються найбільш суттєві показники за принципом Парето. Це дозволяє забезпечити достатню точність оцінювання напрямів РБП та вибір ефективного його виду (табл.3).

Таблиця 3

Основні показники експрес-оцінювання напрямів РБП (авторська розробка)

Групи показників експрес-оцінювання напрямів РБП	Показники експрес-оцінювання напрямів РБП
Результативності бізнес-процесу	Обсяг виробленої та реалізованої продукції промисловим підприємством у період проведення РБП; прибуток від функціонування бізнес-процесів
Витратності бізнес-процесу	Витрати на вироблення готової продукції підприємства при РБП; операційні витрати на перепроектування бізнес-процесів
Тривалості бізнес-процесу	Тривалість обробки замовлення на виготовлення готової продукції після перепроектування бізнес-процесів; тривалість обробки технологічного завдання щодо виробничої ділянки
Якості бізнес-процесу	Рівень якості готових виробів при проведенні РБП; коефіцієнт відповідності технологічних процесів на виробництві стандартам якості ISO
Фрагментації бізнес-процесу	Рівень організаційного забезпечення бізнес-процесу; рівень складності маршрутизації бізнес-процесу
Обіговості коштів бізнес-процесу	Час обороту обігових коштів бізнес-процесу; коефіцієнт обороту обігових коштів бізнес-процесу
Стійкості бізнес-процесу	Рівень капіталізації підприємства після перепроектування бізнес-процесів; рейтинг інвестиційної привабливості підприємства

Визначення рейтингової оцінки напрямів (видів) РБП запропоновано здійснювати за формулою

$$R_j = \sqrt{\sum_{j=1}^{n}(1-\frac{B_{ijn}}{B_{ijem}})^2 \cdot V_{jn}} \qquad (5)$$

де R_j – рейтингова оцінка j-го напряму РБП; B_{ijn} – і-й показник j-ї групи оцінки n-го напряму РБП; $B_{ijет}$ – еталонний і-й показник j-ї групи оцінки; V_{jn} – вага j-ї групи оцінки n-го напряму РБП.

За допомогою відібраних показників, які мають високий ступінь впливу при обґрунтуванні напрямів РБП промислового підприємства, проводиться більш якісне експрес-оцінювання напрямів РБП з метою їх вибору.

ВИСНОВКИ

Дисертаційну роботу присвячено вирішенню важливої економічної проблеми – розробленню теоретико-методологічних засад управління вибором напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств. У зв'язку з цим, автором сформовано низку теоретичних, методологічних і науково-практичних положень, що забезпечило вирішення основних завдань роботи відповідно до поставленої мети дослідження.

Результати проведеного дослідження дозволяють зробити такі висновки:

1. Існуючий понятійний апарат «реінжинірингу бізнес-процесів» не дає можливості визначити сфери, на які спрямовані трансформації. Автором удосконалена дефініційна основа і дано власне визначення РБП, під яким розуміється спосіб перебудови бізнес-процесів на підприємстві на основі перепроектування фінансової, виробничої, маркетингової, логістичної, ресурсної, управлінської, кадрової, інформаційної та екологічної складових господарського механізму суб'єктів господарювання в умовах ринкового середовища, який забезпечує підвищення економічної ефективності їх діяльності. Такий підхід дає можливість більш системно визначити зазначене поняття.

2. У частині теоретичних і методологічних засад управління РБП існує об'єктивна необхідність доповнення принципів, на основі яких здійснюється РБП. У зв'язку з цим, автором сформульовано групи принципів РБП, на основі яких здійснюється управління вибором напрямів його проведення, а саме обумовлюється: реалізація обраних напрямів РБП (аспекти консолідованості, відповідальності учасників бізнес-процесу, мобільності, комплексності, системності, зацікавленості, інформативності, своєчасності, незворотності, фінансової забезпеченості, економічної безпеки, технологічності, інноватиності, інтеграції); організація бізнес-процесів при їх подальшому перепроектуванні (аспекти оптимального часу, якості знань, безперервності дій); досягнення економічної ефективності використання ресурсів при проведенні обраних напрямів РБП (аспекти застосування індикаторів, стимулювання, інтенсивності розвитку, покращення господарської діяльності, дієвості рішень), що більш комплексно характеризує теоретико-методологічне забезпечення вибору та реалізації видів РБП промислових підприємств.

3. Існує реальна необхідність і можливість удосконалення класифікації РБП промислових підприємств. Зокрема, дисертантом запропоновано такі нові класифікаційні ознаки РБП: за способом проведення перепроектування бізнес-процесів та джерелами фінансування реінжинірингу бізнес-процесів. Це дозволяє більш системно підходити до економічного обґрунтування реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств та враховувати фінансову та організаційну складову їх реалізації.

4. Поглиблення досліджень потребує розробки теоретико-методологічних положень організаційно-економічного забезпечення управління вибором напрямів РБП. На основі розроблених автором принципів вибору видів РБП з урахуванням закономірностей інноваційного розвитку запропоновано механізм управління вибором напрямів РБП промислових підприємств, який містить: інформаційне та

кадрове забезпечення проведення трансформацій; систему взаємоузгоджених комунікацій між суб'єктами РБП; методи та інструменти вибору напрямів радикального перепроектування бізнес-процесів; систему оцінки та контролю за ефективною реалізацією обраного напряму, що дає можливість підвищити обґрунтованість організаційно-економічного забезпечення РБП промислових підприємств у системі управління вибором видів його проведення.

5. Основні положення теорії ризик-менеджменту не враховують особливості системи ризик-менеджменту РБП при виборі напрямів його проведення. Автором удосконалено систему ризик-менеджменту РБП за такими складовими: підсистема інформаційно-аналітичної ідентифікації ризиків на відповідних етапах проведення РБП; підсистема аналітичного виявлення ризиків внаслідок управлінської діяльності при РБП; підсистема забезпечення процесу ризик-менеджменту РБП. Розвинуто принципи і методи ризик-менеджменту РБП, які характеризують дані підсистеми, що дозволяє підвищити економічну ефективність вибору і реалізації обраного напряму РБП та зменшити рівень ризику його визначення та проведення.

6. На підставі дослідження існуючих методологічних положень етапності проведення РБП промислових підприємств, встановлено необхідність урахування як внутрішніх, так і зовнішніх факторів впливу на процес вибору та реалізації напрямів РБП промислових підприємств. Розвинуто науково-методологічний підхід до визначення впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на кожний з етапів РБП, яке базується на удосконалених автором принципах та методах управління вибором напрямів РБП, що містять елементи концепції Х-інжинірингу.

7. При проведенні оцінки вибору стратегічних напрямів РБП виникає необхідність обґрунтування прийняття рішень щодо даного вибору. Дисертантом розвинуто систему формування показників оцінки сильних, слабких сторін та можливостей і загроз РБП промислових підприємств у системі управління напрямами його проведення. Апробовано удосконалений методичний підхід до вибору стратегічних напрямів РБП у діяльності ряду виробничих підприємств: ПАТ «Сумське НВО ім. М.В. Фрунзе», ПАТ ВЕК «Сумигазмаш», ТОВ «Сервісгаз», ТОВ «Оріон-Д». На підставі аналізу визначено, що найкращу позицію у виборі напряму РБП має ПАТ «Сумське НВО ім. М.В. Фрунзе» (м. Суми) (вид РБП, що містить комплексне впорядкування діяльності), що характеризується отриманням показників: 7,41/4,26 бала – сильні сторони/слабкі сторони; 7,02/4,88 бала – можливості/загрози.

8. Існує об'єктивна необхідність розробки методичних підходів до оцінки ризикованості напрямів РБП за альтернативними проектами його реалізації для підвищення точності комплексного аналізу та вибору напряму РБП. В роботі удосконалено методичний підхід до такої оцінки, що передбачає застосування розроблених показників оцінки ризикованості проектів РБП, які враховують диференційований вплив внутрішніх та зовнішніх факторів економічного ризику на реінжиніринг бізнес-процесів. Апробовано зазначений метод на прикладі ПАТ ВЕК «Сумигазмаш», де отримано відповідні показники комплексної оцінки рівня ризикованості за альтернативними проектами проведення РБП: $К_1$ = 1,3322, $К_2$ = 1,1085, $К_3$ = 1,1487. Коефіцієнт $К_2$ відповідає вибору альтернативного проекту,

пов'язаного з проведенням напряму РБП, який враховує комплексне впорядкування діяльності. Даний показник є найменшим серед зазначених.

9. При оцінюванні економічної ефективності РБП на промисловому підприємстві в системі управління вибором напрямів його проведення виникає необхідність застосування елементів загальної теорії економічної ефективності. Розроблено критеріальну базу ранжування проектів РБП промислових підприємств на основі чистої поточної вартості, внутрішньої норми дохідності, рентабельності інвестицій, строку окупності, коефіцієнта ефективності інвестицій з урахуванням часової варіативності та рівня ризикованості напрямів РБП. Це дозволяє відносити проекти РБП до груп високої, достатньої, низької дохідності та збиткових проектів. Запропоновано здійснювати оцінку економічної ефективності проведення РБП за допомогою удосконаленого методичного підходу, який передбачає визначення інтегрального показника рівня економічного потенціалу підприємства для оцінки впливу РБП на його величину. Як результат, отримано інтегральний показник економічного потенціалу ПАТ «Сумське НВО ім. М.В. Фрунзе» у 2010 році – 0,7533; у 2011 році – 0,7558; у 2012 році - 0,8042; у 2013 році – 0,7899. Це свідчить про стабільність розвитку суб’єкта господарювання в період проведення РБП.

10. При проведенні систематичного РБП виникає проблема економічної оцінки блоків його реалізації (виключення, спрощення, об’єднання, автоматизування). Існуючі положення щодо організаційно-економічного забезпечення проведення систематичного РБП у роботі доповнено блоком «Підсумковий контроль» та показниками, які характеризують контрольно-індикаторну підсистему блоків систематичного РБП і відображають економічний ефект напрямів його проведення. Це дає можливість підвищити рівень обґрунтованості проведення систематичного РБП при управлінні вибором його ефективних напрямів.

11. Існують проблемні аспекти врахування невизначеності при виборі та реалізації видів РБП промислових підприємств, яка може бути в тому числі пов’язана з обмеженими фінансовими можливостями суб’єктів господарювання. Виходячи з цього, дисертантом розроблено методичний підхід до вибору ефективних напрямів РБП промислових підприємств на основі витратного та результатного підходів із використанням інструментарію нейромережних технологій, який містить елементи теорії нечіткої логіки. За допомогою такого підходу можна здійснювати вибір напрямів РБП суб’єктами господарювання в умовах невизначеності структурних зрушень у промисловості.

12. Аналіз наукових розробок щодо процесного підходу до РБП засвідчив необхідність розвитку економічних індикаторів визначення доцільності та прогнозної ефективності проведення реінжинірингу за окремими бізнес-процесами. Запропоновано удосконалену процедуру проведення РБП, побудовану на більш повному економічному обґрунтуванні кожного етапу проведення реінжинірингу на основі розроблених показників визначення доцільності та прогнозної ефективності РБП на початковому етапі «Підготовка до проекту» за допомогою методу вивчення профілю об’єкта. Це дає змогу підвищити рівень обґрунтованості процедури проведення РБП промислових підприємств у системі управління вибором його проведення.

13. Наразі існують проблемні питання в методичному забезпеченні взаємозв'язку між ефективним вибором напрямів РБП на промислових підприємствах та системою кадрового менеджменту суб'єктів господарювання. Розроблено методичний підхід до формування рейтингової оцінки відбору персоналу РБП, що базується на використанні експертної оцінки за запропонованими блоками показників. До даних блоків показників віднесено такі як кваліфікація персоналу при проведенні РБП та результативність роботи персоналу при реалізації РБП. Це дозволяє забезпечити якісний відбір співробітників для реалізації заходів з реінжинірингу на підприємстві з урахуванням конкретних умов господарювання.

14. При функціонуванні механізму управління вибором напрямів РБП промислових підприємств існує проблема визначення ефективних учасників даного заходу, пов'язана з відсутністю дієвих методичних підходів до вибору суб'єктів РБП. Для вирішення проблеми в роботі запропонована система взаємоузгоджених комунікацій між суб'єктами РБП, що базується на обґрунтуванні функціоналу компетенцій, оцінці позитивних та негативних індикаторів зворотних зв'язків між суб'єктами бізнес-процесів. Це дозволяє визначити необхідні суб'єкти для реалізації РБП у системі управління вибором його проведення.

15. Розробка та впровадження РБП потребує значних початкових витрат та передбачає компенсаційні заходи з боку інвесторів. Для підвищення обґрунтованості прийняття рішень інвесторами запропоновано сформувати механізм інвестиційного забезпечення РБП промислових підприємств на основі організаційно-економічних чинників та конкретних заходів щодо вибору та реалізації напрямів РБП з боку інвесторів. Це дає можливість підвищити економічну ефективність вибору та проведення обраних напрямів РБП у відповідних проектах.

16. Удосконалення методів експрес-оцінювання напрямів РБП обумовлює необхідність мінімізації обсягу інформації та витрат часу на проведення даної оцінки. Для цього пропонується застосування методичного підходу до проведення експрес-оцінювання напрямів РБП промислових підприємств, який базується на використанні показників РБП за такими групами оцінок: результативності, витратності, тривалості, якості, фрагментації, обіговості коштів, стійкості. Із зазначеного масиву даних відбираються найбільш суттєві показники кожної групи за принципом Парето, що дозволяє забезпечити достатню точність оцінювання напрямів РБП, вибір ефективного його виду та обґрунтованість прийняття рішень у відповідних умовах господарювання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. Таранюк Л.Н. Экономические основы реинжиниринга бизнес-процессов: [монографія] / Л.Н. Таранюк. – Сумы: ИПП «Мрия-1», 2008. – 560 с.

2. Таранюк Л.М. Методичні підходи оцінки економічної ефективності проведення реінжинірингу бізнес-процесів на підприємстві / Л.М. Таранюк /

Економічне обґрунтування реінжинірингу бізнес-процесів виробничих підприємств: [монографія] / за заг. ред. Л.М. Таранюка.– Суми: ВВП «Мрія-1», 2010. – С. 143-153.

3. Таранюк Л.М. Реінжиніринг бізнес-процесів промислових підприємств: теорія, методологія, практика [монографія] / Л.М. Таранюк. – Суми: ВПП «Мрія-1», 2014. – 608 с.

Статті в наукових фахових виданнях України

4. Таранюк Л.Н. Особенности проведения реструктуризации предприятий угольной отрасли на региональном уровне / Л.Н. Таранюк // Механізм регулювання економіки. – 2006. – № 2. – С.139-143.

5. Таранюк Л.М. Особливості визначення ефективності використання ресурсів на підприємстві в умовах перехідної економіки / Л.М. Таранюк, А.І. Шаповал // Механізм регулювання економіки. – 2008. – № 3. – Т.2. – С. 123-131. *Особистий внесок: розроблено групу принципів економічної ефективності використання ресурсів при проведенні реінжинірингу бізнес-процесів на підставі дослідженого підходу до ефективного використання ресурсів у діяльності підприємства.*

6. Таранюк Л.М. Реінжиніринг бізнес-процесів та особливості управління ризиками при його проведенні / Л.М. Таранюк, С.В.Антонюк, І.А. Вакуленко // Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка. – 2008. – № 2. – С. 85-94. *Особистий внесок: сформовано систему позиціювання ризиків у процесі роботи в рамках методології ARIS.*

7. Таранюк Л.Н. Методические подходы моделирования бизнес-процессов при проведении реинжиниринга / Л.Н. Таранюк, П.В. Гриценко // Проблеми економіки й управління у промислових регіонах. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2008. – Т.2. – С.103-106. *Особистий внесок: обґрунтовано передумови застосування методичних підходів моделювання бізнес-процесів при проведенні реінжинірингу.*

8. Таранюк Л.Н. Особенности проведения реинжиниринга на промышленном предприятии / Л.Н. Таранюк, К.В. Таранюк // Механізм регулювання економіки. – 2008. – №2. – С. 143-150. *Особистий внесок: удосконалено класифікацію проведення реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств, сформовано модель організаційних перетворень на підприємстві при проведенні реінжинірингових заходів.*

9. Таранюк Л.Н. Управление рисками проектов реструктуризации в контексте оптимизации результатов деятельности предприятия / Л.Н. Таранюк // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент». – 2008. – Вип. 7/2 (30). – С. 61-66.

10. Таранюк Л.Н. Фундаментальные основы реинжиниринга бизнес-процессов / Л.Н. Таранюк, П.В. Гриценко // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент». – 2008. – Вип.12/2 (34).– С. 19-29. *Особистий внесок: визначено групу принципів організації бізнес-процесів при їх подальшому перепроектуванні.*

11. Таранюк Л.Н. Экономический инструментарий реинжиниринговых мероприятий как элемент процессоориентированной системы управления / Л.Н. Таранюк // Механізм регулювання економіки. – 2009. – № 1. – С. 120-129.

12. Таранюк Л.М. Система оцінювання вартості реінжинірингових заходів з використанням нейромережних технологій на підприємстві / Л.М. Таранюк, Л.Г. Мельник // Механізм регулювання економіки. – 2009. – № 3, Т.1. – С. 94-101. *Особистий внесок: розроблено науково-методичні положення щодо обґрунтування вибору ефективних напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств на основі витратного та результатного підходів.*

13. Таранюк Л.М. Оцінка економічної ефективності проведення реінжинірингу бізнес-процесів на підприємстві / Л.М. Таранюк // Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». – 2009. – № 2. – С. 168-177.

14. Таранюк Л.М. Науково-понятійний апарат реінжинірингу бізнес-процесів підприємства / Л.М. Таранюк // Механізм регулювання економіки. – 2009. – № 4, Т.1 (43). – С. 97-104.

15. Таранюк Л.Н. Развитие финансово-кредитного механизма банка в процессе реинжиниринга его деятельности / Л.Н. Таранюк // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка. Серія «Економічні науки». – 2009. – Вип. 85. – С. 358-365.

16. Таранюк Л.М. Методика стратегічного аналізу при проведенні реінжинірингу бізнес-процесів промислового підприємства / Л.М. Таранюк // Механізм регулювання економіки. – 2010. - № 4 (50). – С. 120-126.

17. Таранюк Л.М. Моделювання реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств / Л.М. Таранюк // Економіка розвитку. – Харків: ХНЕУ, 2010. - № 4. – С. 85-87.

18. Таранюк Л.М. Аналіз виявлення та систематизації ризиків реінжинірингових заходів на підприємстві / Л.М. Таранюк, П.В. Гриценко, Д.С. Полов'ян // Економічний простір. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2010. – № 39. – С. 287-292. *Особистий внесок: визначено роль застосування систем моделювання бізнес-процесів з використанням методичного інструментарію ARIS на підприємстві.*

19. Таранюк Л.М. Практичні засади впровадження реінжинірингу бізнес-процесів промислового підприємства / Л.М. Таранюк // Економіка Криму. – Сімферополь: ТНУ, 2010. – № 4 (33). – С. 147-152.

20. Таранюк Л.Н. Зарубежный опыт реализации процесоориентированного управления бизнес-процессами на предприятиях / Л.Н. Таранюк, П.В. Гриценко // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. – 2010. – № 3, Т. 1. – С. 219-223. *Особистий внесок: досліджено ситуаційний підхід до реалізації BPM-рішень у системі процесоорієнтованого управління суб'єктів господарювання.*

21. Мельник Л.Г. Сутність і природа бізнес-процесу при реалізації реінжинірингу на промислових підприємствах / Л.Г. Мельник, **Л.М. Таранюк** // Бізнес-інформ. – 2012. – № 10. – С.88-92. *Особистий внесок: сформовано цілі побудови та оцінки бізнес-процесів та розроблено концептуальну схему управління бізнес-процесом на виробництві.*

22. Таранюк Л.М. Класифікаційний апарат реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємствах / Л.М. Таранюк // Збірник наукових праць «Економічні

науки» Луцького національного технічного університету. Серія «Економіка та менеджмент». – Луцьк: ЛНТУ, 2012. – № 9 (24), Ч. 2. – С. 145-158.

23. Таранюк Л.М. Організація бізнес-процесів при проведенні реінжинірингу на промисловому підприємстві / Л.М. Таранюк // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. Серія «Економіка». - Донецьк: ДонДУУ, 2012. – Т. XIII, Вип. 247. – С. 104-111.

Статті в наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз

24. Таранюк Л.М. Методологія реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств / Л.М. Таранюк // Механізм регулювання економіки. – 2011. – № 1 (51).– С.111-119 (Випуск журналу входить до міжнародної наукометричної бази – The Central European Journal Of Social Sciences And Humanities - CEJSH (Польща, http://cejsh.icm.edu.pl/)).

25. Таранюк Л.М. Організаційні засади проведення реінжинірингу бізнес-процесів підприємств / Л.М. Таранюк, О.М. Запорожченко // Механізм регулювання економіки. – 2011. - № 4 (54). – С.122-131. *Особистий внесок: визначено основні ризики, які виникають на кожному етапі проведення реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств у системі ризик-менеджменту реінжинірингу бізнес-процесів* (Випуск журналу входить до міжнародної наукометричної бази – The Central European Journal Of Social Sciences And Humanities - CEJSH (Польща, http://cejsh.icm.edu.pl/)).

26. Таранюк Л.М. Науково-прикладні аспекти процесоорієнтованого управління на промислових підприємствах при проведенні реінжинірингу бізнес-процесів / Л.М. Таранюк // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 1. – С. 180-189 (Випуск журналу входить до міжнародної наукометричної бази - Index Copernicus Journals Master List (Польща, http://www.indexcopernicus.com/)).

27. Таранюк Л.М. Розвиток фінансового механізму взаємодії промислових підприємств із банківськими структурами у процесі реінжинірингу бізнес-процесів виробничої сфери / Л.М.Таранюк// Механізм регулювання економіки. – 2013. – №1 (59). – С. 124-133 (Випуск журналу входить до міжнародних наукометричних баз: Російський індекс наукового цитування – РІНЦ (Росія, http://elibrary.ru/), The Central European Journal Of Social Sciences And Humanities - CEJSH (Польща, http://cejsh.icm.edu.pl/)).

28. Таранюк Л.М. Комплексна оцінка альтернативних програм реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств за видами економічного ризику / Л.М. Таранюк // Механізм регулювання економіки. – 2013. – № 4 (62). – С. 76-84 (Випуск журналу входить до міжнародних наукометричних баз: Російський індекс наукового цитування – РІНЦ (Росія, http://elibrary.ru/), The Central European Journal Of Social Sciences And Humanities - CEJSH (Польща, http://cejsh.icm.edu.pl/)).

29. Таранюк Л.М. Стратегічна оцінка діяльності промислових підприємств при реінжинірингу бізнес-процесів на виробництві / Л.М. Таранюк // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2014. – № 3. – С. 165-175 (Випуск журналу входить до міжнародних наукометричних баз: Російський індекс наукового цитування – РІНЦ

(Росія, http://elibrary.ru/), Index Copernicus Journals Master List (Польща, http://www.indexcopernicus.com/) та ін.).

30. Таранюк Л.М. Оцінка економічного потенціалу промислового підприємства при проведенні реінжинірингу бізнес-процесів / Л.М. Таранюк // Механізм регулювання економіки. – 2014. – № 2. – С. 96-105 (Випуск журналу входить до міжнародних наукометричних баз: Російський індекс наукового цитування – РІНЦ (Росія, http://elibrary.ru/), The Central European Journal Of Social Sciences And Humanities - CEJSH (Польща, http://cejsh.icm.edu.pl/)).

Статті в наукових зарубіжних виданнях

31. Таранюк Л.Н. Мониторинг подготовительной стадии внедрения проекта реинжиниринга промышленного предприятия / Л.Н. Таранюк, С.Л. Смирнова, С.В. Похилько // Известия Юго-Западного государственного университета. – Курск: ЮЗГУ, 2012. – № 5 (44). – Ч. 2. – С. 102-106. *Особистий внесок: розроблено та впроваджено систему критеріїв визначення доцільності та прогнозної ефективності проведення реінжинірингу бізнес-процесів промислового підприємства* (Випуск журналу входить до міжнародних наукометричних баз: Російський індекс наукового цитування – РІНЦ (Росія, http://elibrary.ru/).

Матеріали конференцій і тези доповідей

32. Таранюк Л.М. Методичні підходи до проведення реінжиніринг заходів на підприємстві невиробничої сфери / Л.М. Таранюк, К.В. Таранюк // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих учених (Ялта, 17–19 квітня 2008 р.). – Ялта: РВНЗ КГУ, 2008. – Ч.1. – С.116-117. *Особистий внесок: систематизовано економічний інструментарій реінжинірингових заходів на підприємстві.*

33. Таранюк Л.М. Реінжиніринг як складова переходу до нового рівня ефективності бізнес-процесів в умовах трансформацій / Л.М. Таранюк // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Методологія та практика менеджменту на порозі XXI століття: загальнодержавні, галузеві та регіональні аспекти» (Полтава, 15–16 травня 2008р.). – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – Ч.1. – С. 44-45.

34. Таранюк Л.Н. Методические подходы к совершенствованию процессов управления с использованием информационных систем в условиях трансформационной экономике / Л.Н. Таранюк, К.В. Таранюк, Н.В. Манжос // Матеріали доповідей восьмої щорічної Всеукраїнської наукової конференції «Екологічний менеджмент у загальній системі управління» (Суми, 22–23 квітня 2008 р.). – Суми: Вид-во СумДУ, 2008. – С.131-134. *Особистий внесок: розроблено модель операційних ризиків з використанням моделювальних засобів ARIS.*

35. Таранюк Л.Н. Практические аспекты проведения реинжиниринга / Л.Н. Таранюк, П.В. Гриценко // Матеріали учасників Міжрегіональної науково-практичної конференції «Проблеми економіки й управління у промислових регіонах» (Запоріжжя, 22–24 травня 2008р.). – Запоріжжя: ЗНТУ, 2008. – С. 24-26. *Особистий внесок: досліджено крос-функціональне рішення проблемних зон при проведенні реінжинірингу бізнес-процесів.*

36. Таранюк Л.М. Основні помилки при проведенні реінжинірингу бізнес-процесів на підприємствах/ Л.М. Таранюк // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Економіка та управління в умовах побудови інформаційного суспільства» (Одеса, 21–22 квітня 2009р.). – Одеса: РВЦ «Оназ», 2009. – С. 48-50.

37. Таранюк Л.М. Проблеми діяльності банків в період системної фінансової кризи / Л.М. Таранюк // Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Сучасні макроекономічні проблеми України та шляхи їх вирішення» (Полтава, 24–25 лютого 2009р.). – Полтава: Вид-во РВВ ПУСКУ, 2009. – С.94-96.

38. Таранюк Л.М. Реінжиніринг як об'єктивна необхідність в роботі підприємств по підвищенню їх економічного потенціалу / Л.М. Таранюк // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стратегія розвитку підприємництва: теорія, організація, практика» (Тернопіль - Чортків, 12–13 березня 2009 р.). – Тернопіль: Вид-во «Вектор», 2009. – Ч. 2. – С. 204-206.

39. Таранюк Л.Н. Организационные мероприятия по документированию бизнес-процессов на предприятии при проведении реинжиниринга / Л.Н. Таранюк // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Управління підприємством: проблеми та шляхи їх вирішення» (Севастополь, 1–3 жовтня 2009 р.). – Севастополь: ДонНУЕТ, 2009. – С. 170-173.

40. Таранюк Л.Н. Привлечение консультантов при проектировании реинжиниринга бизнес-процессов / Л.Н. Таранюк // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та шляхи вдосконалення економічного механізму підприємницької діяльності» (Жовті Води, 19–20 березня 2009 р.). - Жовті Води: Вид-во «Наука і освіта», 2009. – Т.4. – С.107-110.

41. Таранюк Л.Н. Процесоориентированные мероприятия направленные на управление отходами в стекольной промышленности стран Евросоюза / Л.Н. Таранюк, О.Г. Козлова // Матеріали доповідей IX Всеукраїнської наукової конференції «Екологічний менеджмент у загальній системі управління» (Суми, 21–22 квітня 2009 р.). – Суми: Вид-во СумДУ, 2009. – Ч.2. – С.113-116. *Особистий внесок: досліджено впровадження процесоорієнтованих заходів управління відходами у виробничому процесі підприємств країн Європейського Союзу.*

42. Таранюк Л. М. Методика SWOT – аналізу діяльності промислового підприємства при проведенні реінжинірингу бізнес-процесів / Л.М. Таранюк, Л.Г. Мельник // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика» (Харків, 15–16 листопада 2010р.). - Харків: ХНЕУ, 2010. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. — Систем. вимоги: Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 2000-2003.— Назва з контейнера. *Особистий внесок: удосконалено методичний підхід до проведення SWOT-аналізу реінжинірингу бізнес-процесів промислового підприємства.*

43. Таранюк Л.М. Вибір та опис бізнес-процесів в умовах процесоорієнтованої діяльності підприємства / Л.М. Таранюк, П.В. Гриценко // Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Бізнес та умови його розвитку: національний та міжнародний дискурси». – Донецьк: ДонНУЕТ, 2010.–

С.263-264. *Особистий внесок: досліджено передумови до проведення вибору та опису бізнес-процесів в умовах процесоорієнтованої діяльності підприємства.*

44. Таранюк Л.М. Виявлення та систематизація ризиків при проведенні реінжинірингу бізнес-процесів / Л.М. Таранюк, П.В. Гриценко // Матеріали 10-ї Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих учених «Економіка і маркетинг в умовах всесвітньої інтеграції: проблеми, досвід, передова думка» (Донецьк, 25–26 березня 2010р.). – Донецьк: ДРУК-ІНФО, 2010. – Т. 2. - С.168-170. *Особистий внесок: досліджено специфічні ризики реінжинірингу бізнес-процесів.*

45. Таранюк Л.М. Застосування бальних оцінок для стратегічного енергопланування / Л.М. Таранюк, А.І.Шаповал // Матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та шляхи вдосконалення економічного механізму підприємницької діяльності» (Жовті Води, 18–19 березня 2010 р.).– Дніпропетровськ: Біла К.О., 2010. – Т.4.– С.124-127. *Особистий внесок: удосконалено систему критеріїв оцінки впливу факторів на проведення стратегічних програм трансформації виробництва.*

46. Таранюк Л.М. Основні передумови до впровадження процесоорієнтованого управління на підприємствах України в контексті інноваційного розвитку / Л.М. Таранюк // Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції «Управління розвитком підприємництва в сучасних умовах» (Севастополь, 6–9 жовтня 2010 р.).– Сімферополь: ДІАЙПІ, 2010. – С.70-72.

47. Таранюк Л.М. Стратегічний корпоративний реінжиніринг підприємства / Л.М. Таранюк // Матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка та фінанси в умовах глобалізації: досвід, тенденції та перспективи розвитку» (Макіївка, 21–23 квітня 2010 р.). – Макіївка: МЕГУ, 2010. – Т. 2. – С.149-151.

48. Таранюк Л.М. Тіньова економіка як основна перешкода на шляху до стабільного розвитку держави / Л.М. Таранюк, О.В. Некрутенко // Матеріали доповідей науково-технічної конференції викладачів, співробітників, аспірантів і студентів факультету економіки та менеджменту Сумського державного університету «Економічні проблеми сталого розвитку» (Суми, 19–23 квітня 2010 р.).– Суми: Вид-во СумДУ, 2010. – Ч.1. – С.3-4. *Особистий внесок: визначено інституціональні важелі впливу на діяльність суб'єктів господарювання з метою підвищення рівня детінізації економіки.*

49. Таранюк Л.Н. Анализ субъектов, осуществляющих реализацию реинжиниринга бизнес-процессов на предприятии / Л.Н. Таранюк, П.В. Гриценко // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Національна економіка у сучасній глобальній економічній системі: механізми функціонування, динаміка, економічна безпека» (Полтава, 23 - 24 квітня 2010 р.). – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2010.– С.132-134. *Особистий внесок: досліджено функціональні обов'язки учасників реінжинірингу бізнес-процесів на підприємстві.*

50. Таранюк Л.М. Методика реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств на засадах Х-інжинірингу / Л.М. Таранюк // Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії інноваційного розвитку економіки:

бізнес, наука, освіта» (Харків, 6–9 квітня 2011р.). – Харків: НТУ ХПІ, 2011. – С. 379-381.

51. Таранюк Л.М. Ризик-менеджмент при проведенні реінжинірингу бізнес-процесів підприємств / Л.М. Таранюк, Л.Г. Мельник, О.М. Запорожченко // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу» (Суми, 29 вересня – 1 жовтня 2011 р.). – Суми: ТОВ «ТД Папірус», 2011. – С. 129-131. *Особистий внесок: досліджено систему планування операційних ризиків при проведенні реінжинірингу бізнес-процесів промислового підприємства.*

52. Мельник Л.Г. Бізнес-процес як об'єкт реінжинірингу промислового підприємства / Л.Г. Мельник, **Л.М. Таранюк**, С.О. Самаль // Збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу» (Суми, 27-29 вересня 2012 р.). – Суми: ТОВ «ТД Папірус», 2012. – С.163-164. *Особистий внесок: удосконалено теоретичні засади реінжинірингу бізнес-процесів у частині формування цілей побудови та оцінки бізнес-процесів у діяльності промислового підприємства.*

53. Мельник Л.Г. Сутність бізнес-процесів при реінжинірингу на промислових підприємствах / Л.Г. Мельник, **Л.М. Таранюк** // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління підприємства: теорія та практика» (Харків, 8–9 листопада 2012 р.). – Харків: ХНЕУ, 2012. – С.136-139. *Особистий внесок: обгрунтовано економічну сутність бізнес-процесу промислових підприємств.*

54. Таранюк Л.Н. Инструментарий реинжиниринга бизнес-процессов производственных предприятий / Л.Н. Таранюк // Сборник материалов Международной научно-практической конференции «Украина–Болгария–Европейский Союз: современное состояние и перспективы» (Варна, 13–19 сентября 2012 г.). – Херсон-Варна: Херсон, ПП Вишемирський В.С., 2012. – Т. 1. – С. 218-223.

55. Таранюк Л.Н. Методические подходы к оценки рисков проектов реинжиниринга бизнес-процессов промышленного предприятия / Л.Н. Таранюк, О.Н. Запорожченко // Материалы I Международной научно-практической конференции (заочной) «Глобальные проблемы модернизации национальной экономики». – Тамбов: Изд-во ТРОО «Бизнес-Наука-Общество», 2012. –С.511-514. *Особистий внесок: удосконалено методичний підхід до оцінки ризиків проектів реінжинірингу бізнес-процесів промислового підприємства.*

56. Таранюк Л.М. Комплексна оцінка програм реінжинірингу бізнес-процесів на підприємстві/ Л.М. Таранюк, О.М. Запорожченко // Матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 20-річчю наукової діяльності факультету економіки та менеджменту Сумського державного університету (Суми, 3–5 квітня 2012р.). – Суми: СумДУ, 2012. – Т. 1. - С. 167-169. *Особистий внесок: удосконалено комплексну оцінку альтернативних програм реінжинірингу бізнес-процесів на промисловому підприємстві.*

57. Таранюк Л.М. Концепція впровадження системи ERP-II на промисловому підприємстві / Л.М. Таранюк // Материалы 10-й Всеукраинской научно-

практической конференции студентов, аспирантов и докторантов «Менеджмент предпринимательской деятельности» (Симферополь, 3–4 апреля 2012г.).– Симферополь: ДИАЙПИ, 2012. – С.290-292.

58. Таранюк Л.М. Реінжиніринг бізнес-процесів промислового підприємства як умови інноваційного розвитку економічних систем / Л.М. Таранюк // Матеріали круглого столу «Регіональна інноваційна стратегія та сталий економічний розвиток» (Київ, 5 липня 2012 р.). – Київ: КНТЕУ, 2012. –С. 50-58.

59. Таранюк Л.М. Інформаційні технології в реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств / Л.М. Таранюк, І.О. Білан // Матеріали Міжнародної науково-технічної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф. «Економічні проблеми сталого розвитку» (Суми, 24 - 26 квітня 2013р.). – Суми: Вид-во СумДУ, 2013. – Т. 3. – С. 228-230. *Особистий внесок: визначено правила реалізації інтелектуальних технологій у реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств.*

60. Таранюк Л.М. Класифікатор можливостей та погроз проведення реінжинірингу бізнес-процесів промислового підприємства / Л.М. Таранюк, Л.Г. Мельник, Г.В. Чала // Збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу» (Суми, 26–28 вересня 2013 р.). – Суми: ТОВ «ДД Папірус», 2013. – С.185-186. *Особистий внесок: розроблено класифікатор можливостей та загроз проведення реінжинірингу бізнес-процесів промислового підприємства.*

61. Мельник Л.Г. Основні напрямки державного регулювання реінжинірингу бізнес-процесів на промислових підприємствах / Л. Г. Мельник, **Л.М. Таранюк** // Збірник тез доповідей VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу» (Суми, 25–26 вересня 2014 р.). – Суми: ТОВ «ДД Папірус», 2014. – С. 103-105. *Особистий внесок:сформовано основні напрями державного регулювання при проведенні реінжинірингу бізнес-процесів у виробничих компаніях України.*

62. Таранюк Л.М. Показники оптимізації бізнес-процесів при проведенні реінжинірингу виробництва / Л.М. Таранюк, Д.Ю. Казбан, А.Ю. Бавикіна // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції ім. проф. О.Ф. Балацького «Економічні проблеми сталого розвитку» (Суми, 6-8 травня 2014 р.). – Суми: Вид-во СумДУ, 2014. – Т. 1. - С.67-69. *Особистий внесок: запропоновані групи показників проведення рейтингової оцінки вибору ефективних напрямів реінжинірингу бізнес-процесів.*

63. Таранюк Л.М. Науково-методологічний підхід до визначення впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища на кожний з етапів проведення реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств / Л.Г. Мельник, Л.М. Таранюк, К.В. Таранюк // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика» (Харків, 26–27 березня 2015р.). – Харків: Середняк Т.К., 2015. – С. 99-101. *Особистий внесок: визначено вплив факторів зовнішнього середовища на кожний з етапів реінжинірингу бізнес-процесів, який базується на елементах Х-інжинірингу.*

АНОТАЦІЯ

Таранюк Л.М. Теоретико-методологічні засади управління вибором напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Сумський державний університет, Суми, 2015.

Дисертація присвячена розробленню теоретичних та методологічних засад управління вибором ефективних напрямів реінжинірингу бізнес-процесів на підприємствах промислового комплексу. З позицій системного підходу розвинуто сутність поняття «реінжиніринг бізнес-процесів». Удосконалено теоретико-методологічні засади управління вибором напрямів реінжинірингу бізнес-процесів, що характеризують принципи його проведення.

Розроблено теоретико-методологічні положення механізму управління вибором напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств. Удосконалено методологічні засади формування системи ризик-менеджменту реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств у системі управління вибором напрямів його проведення. Розроблено науково-методичні положення щодо обґрунтування вибору ефективних напрямів реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств на основі витратного та результатного підходів з використанням інструментарію нейромережних технологій. Розвинуто методичний підхід до вибору стратегічних напрямів реінжинірингу бізнес-процесів. Запропоновано методологічні положення щодо формування механізму інвестиційного забезпечення реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств при управлінні вибором напрямів його проведення.

Ключові слова: реінжиніринг бізнес-процесів, управління, вибір, напрям, підприємство, оцінювання, перепроектування, система, ризик-менеджмент, економічний потенціал.

АННОТАЦИЯ

Таранюк Л.Н. Теоретико-методологические основы управления выбором направлений реинжиниринга бизнес-процессов промышленных предприятий.– Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.04 - экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Сумский государственный университет, Сумы, 2015.

Диссертация посвящена разработке теоретических и методологических основ управления выбором эффективных направлений реинжиниринга бизнес-процессов на предприятиях промышленного комплекса. С позиций системного подхода усовершенствована сущность понятия «реинжиниринг бизнес-процессов». Усовершенствованы теоретико-методологические основы управления выбором направлений реинжиниринга бизнес-процессов, которые характеризуют принципы

его проведения. Дополнена классификация направлений реинжиниринга бизнес-процессов следующими признаками 37) способу перепроектирования бизнес-процессов – реинжиниринг бизнес-процессов, который осуществляется последовательным, параллельным и смешанным способом; по источникам финансирования – реинжиниринг бизнес-процессов, финансируемый за счет собственного и заемного капитала.

Предложены теоретико-методологические положения механизма управления выбором направлений реинжиниринга бизнес-процессов промышленных предприятий. Усовершенствованы методологические основы формирования системы риск-менеджмента реинжиниринга бизнес-процессов промышленных предприятий в системе управления выбором направлений РБП, которая содержит: подсистемы информационно-аналитического идентифицирования рисков и обеспечения процесса риск-менеджмента реинжиниринга; принципы и методы, которые характеризуют данные подсистемы.

Усовершенствован научно-методологический подход к экономическому обоснованию этапов проведения реинжиниринга бизнес-процессов, содержащий определение влияния факторов внешней и внутренней среды на каждый из этапов реинжиниринга бизнес-процессов, основанный на элементах Х-инжиниринга.

Усовершенствован методический подход к выбору стратегических направлений реинжиниринга бизнес-процессов, дополняющий систему SWOT-анализа показателями, которые характеризуют сильные и слабые стороны, а также возможности и угрозы реализации направлений реинжиниринга бизнес-процессов.

Усовершенствованы теоретико-методические основы к формированию системы показателей комплексной оценки уровня риска направлений реинжиниринга бизнес-процессов промышленного предприятия с целью выбора направлений реинжиниринга.

Разработано критериальную базу ранжирования проектов реинжиниринга бизнес-процессов промышленных предприятий на основе экономических параметров (чистая текущая стоимость, внутренняя норма доходности, рентабельность инвестиций, срок окупаемости, коэффициент эффективности инвестиций) с учетом временной вариативности и уровня риска его направлений, который характеризует направления проведения реинжиниринга бизнес-процессов.

Разработаны научно-методические положения по обоснованию выбора эффективных направлений реинжиниринга бизнес-процессов промышленных предприятий на основе затратного и результатного подходов с использованием инструментария нейросетевых технологий.

Развит научно-методический подход к оценке влияния реинжиниринга бизнес-процессов на уровень экономического потенциала предприятия, который, в отличие от существующих, основанный на расчете интегрального показателя экономического потенциала путем двухуровневой его интеграции.

Усовершенствовано научно-методологический подход к экономическому обоснованию этапов проведения реинжиниринга бизнес-процессов, основанный на разработке и внедрении системы показателей определения целесообразности и прогнозной эффективности проведения реинжиниринга бизнес-процессов.

Предложены подходы к формированию механизма инвестиционного обеспечения реинжиниринга бизнес-про 38 ов промышленных предприятий в системе управления выбором его направлений, основанный на: управляющей и управляемой подсистемах организационно-экономического обеспечения инвестирования, элементах формирования стратегии инвестирования, составляющих организационно-экономических основ инвестирования; инструментах инвестиционного обеспечения и оценки экономического результата внедрения этого механизма.

Усовершенствованы методические положения к проведению экспресс-оценки направлений реинжиниринга бизнес-процессов промышленных предприятий, которая базируется на использовании показателей реинжиниринга бизнес-процессов по следующим группам: результативности, затратности, продолжительности, качества, фрагментации, оборачиваемости средств, устойчивости и отбора наиболее существенных из показателей каждой группы по принципу Парето.

Ключевые слова: реинжиниринг бизнес-процессов, управление, выбор, направление, предприятие, оценка, перепроектирование, система, риск-менеджмент, экономический потенциал.

ANNOTATION

Taraniuk L.M. Theoretical and methodological foundations of choice management of directions of business processes reengineering of industrial enterprises. - Manuscript.

The thesis for Doctor of Economic Sciences Degree in specialty 08.00.04 – Economics and Enterprise Management (by types of economic activities). – Sumy State University, Sumy 2015.

The thesis is devoted to development of theoretical and methodological foundations of choice management of directions of business processes reengineering of industrial enterprises. System approach allowed developing the essence of the concept «reengineering of business processes». Theoretical and methodological foundations of choice management of directions of business processes reengineering, describing its implementation principles are improved.

Theoretical and methodological provisions of management mechanism for choice of directions of business process reengineering is developed. Methodological bases of formation of risk management system of business processes reengineering of industrial enterprises in the system of choice management of directions of its implementation are improved. The scientific-methodical provisions on justification of choice of efficient ways of reengineering of business processes based on result and cost approaches using neural network technologies are suggested. Methodical approach to selecting strategic areas of business processes reengineering is developed. Methodological provisions for the formation of mechanism of investment support for business processes reengineering of industrial enterprises in choice management for its implementation are suggested.

Key words: reengineering of business processes, management, selection, direction, enterprise, evaluation, redesign, system, risk management, economic potential.

Підписано до друку 15.10.2015.
Формат 60х84/16. Ум. друк. арк. 2.00. Обл.-вид. арк. 1,9.
Тираж 100 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб’єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.